

**UNIVERZITA KARLOVA
FILOZOFICKÁ FAKULTA
ÚSTAV ROMÁNSKÝCH STUDIÍ**

Bakalářská práce

Kateřina Fučíková

Zobrazení rostlin ve španělské a české frazeologii a idiomatice

Depiction of plants in Spanish and Czech Phraseology and Idiomatics

Praha 2021

Vedoucí práce: doc. PhDr. Petr Čermák, Ph.D

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně, že jsem řádně citovala všechny použité prameny a literaturu a že práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání jiného nebo stejného titulu

V Praze dne 9.5. 2021

.....
Kateřina Fučíková

Poděkování

Děkuji svému vedoucímu práce panu docentu Petru Čermákovi za ochotu, cenné rady, nápady a podnětné připomínky.

ABSTRAKT

Tématem této bakalářské práce jsou španělské frazémy a idiomy, které obsahují označení rostlin, a rovněž jejich protějšky v českém jazyce. Teoretická část se věnuje vymezení stěžejních pojmů z oblasti frazeologie a idiomatiky a srovnání jejich pojetí ve španělské a české lingvistické teorii. Praktická část spočívá v sestavení souboru španělských frazémů a idiomů obsahujících označení rostlin a jejich následné sémantické a syntaktické analýze. Na praktickou část navazuje případová studie, ve které je za pomoci korpusu zkoumána frekvence daných frazémů a idiomů a jejich českých ekvivalentů.

KLÍČOVÁ SLOVA

frazém, idiom, korpus, španělština, čeština, rostlina

ABSTRACT

The topic of this bachelor's thesis is Spanish phrasemes and idioms which contain a designation of plants, and also their equivalents in the Czech language. The theoretical part is dedicated to delimitation of crucial concepts from the field of phraseology and idiomatics, and comparison of their conception in the Spanish and Czech linguistic theory. The practical part consists of forming a collection of Spanish phrasemes and idioms containing the designation of plants and their following subjection to a semantic and syntactic analysis. The practical part is followed by a case study which, with the help of a corpus, investigates the frequency of the researched phrasemes and idioms and their Czech equivalents.

KEY WORDS

phraseme, idiom, corpus, Spanish, Czech, plant

Obsah

Abstrakt	4
Klíčová slova	4
Abstract	5
Key words	5
1 Úvod	8
2 Frazeologie a idiomatika v českém pojetí	9
2.1 Historie české frazeologie a idiomatiky	9
2.2 Základní pojmy	11
2.2.1 Frazeologie	11
2.2.2 Frazém	11
2.2.3 Idiom	13
2.2.4 Kvazifrazém, kvaziidiom	13
2.3 Klasifikace frazémů podle Františka Čermáka	13
2.4 Klasifikace podle Václava Bečky	15
2.5 Deset frazeologických univerzálií	15
3 Frazeologie a idiomatika ve španělském pojetí	18
3.1 Historie španělské frazeologie a idiomatiky	18
3.2 Základní pojmy	19
3.2.1 Fraseología	19
3.2.2 Unidad fraseológica	19
3.2.3 Modismo	20
3.3 Klasifikace frazémů a idiomů podle Glorie Corpas Pastor	21
4 Vybrané milníky ze světové historie frazeologie a idiomatiky	22
5 Vztah frazeologie a idiomatiky k ostatním oborům	24
5.1 Vztah k jiným lingvistickým disciplínám	24
5.2 Vztah k jiným (nelingvistickým) oborům a disciplínám	25
6 Rostlinná metafora	27
7 Praktická část	29
7.1 Sestavení seznamů frazémů obsahujících rostliny	29
7.2 Etymologie vybraných frazémů	40
7.3 Případová studie: korpusová analýza	42

8	Závěr	46
	Seznam tabulek	47
	Resumé	48
	Resumen	49
	Bibliografie.....	51
	Elektronické zdroje	53

1 ÚVOD

Frazémy a idiomy jsou pozoruhodnými vyjadřovacími prostředky každého jazyka. Chce-li člověk ozvláštnit svůj (zejména mluvený) projev, často se uchýlí k použití některého z frazeologických výrazů. Práce, již zrovna čtete, se zabývá právě lingvistickým oborem frazeologie, konkrétně se zaměřuje na španělské a české frazeologismy týkající se rostlin.

Jelikož je rozsah témat frazeologie a idiomatiky příliš objemný, bylo namístě zaměřit se pouze na jednu konkrétně vymezenou oblast. Zvolili jsme rostliny, protože se jedná o téma dosud nezpracované, alespoň tedy v našem akademickém prostředí.

Při tvorbě teoretické části nám byly oporou odborné publikace týkající se frazeologie, ať už české či španělské / hispanoamerické provenience. V první kapitole se věnujeme české frazeologii: její historii, vymezení základních pojmů, jejich klasifikaci. Podobnou strukturu má i druhá kapitola, která se věnuje frazeologii španělské. Ve třetí kapitole věnujeme pozornost zásadním milníkům ze světové frazeologie, čtvrtá přibližuje její vztah k ostatním vědním oborům. Pátá kapitola předjímá praktickou část a pojednává o rostlinné metafoře.

Praktická část tvoří šestou kapitolu. Sestavili jsme soubor frazémů s výrazy týkajícími se rostlin, k čemuž nám posloužily frazeologické slovníky. Španělské frazémy jsme čerpali zejména ze slovníku Fernanda Varely *Diccionario fraseológico del español moderno*. Pro česká frazeologická vyjádření jsme nejčastěji sahalí po některém z pěti dílů *Slovníku české frazeologie a idiomatiky* od Františka Čermáka. V této kapitole rovněž provádíme krátkou etymologickou analýzu u několika vybraných frazémů.

Na praktické sestavení souborů frazémů navazuje případová studie. Jelikož se v ní zaměřujeme na četnost praktického používání těchto frazeologismů, jako hlavní metodologický prostředek jsme vybrali korpusy psaného jazyka. Zvolili jsme *InterCorp* budovaný v Ústavu českého národního korpusu FFUK, a to jeho nejnovější verzi (tj. třináctou). Jde o tzv. paralelní korpus, při tvorbě analýzy jsme používali jeho španělskou (*InterCorp Spanish*) a českou (*InterCorp Czech*) část.

2 FRAZELOGIE A IDIOMATIKA V ČESKÉM POJETÍ

2.1 Historie české frazeologie a idiomatiky

První práce na našem území, které se frazeologií soustavně zabývají, datujeme již do druhé poloviny devatenáctého století. *Česká frazeologie. Sestavena zvláště v prospěch studujících na školách gymnasiálních a reálných, z nejvýtečnějších spisovatelů od nejstarší doby až do Komenského* od Jana Šacha je z roku 1862 a *Česká frazeologie* od Františka Šebka z roku 1864.¹

Ottův slovník naučný vydaný v roce 1895 obsahuje kromě hesla „frazeologie“ i heslo „idiom“. Frazeologii, resp. fraseologii definuje takto: „(z řec.) jest nauka nebo sbírka charakteristických výrazů a rčení, v nějakém jazyce běžných (frasi), na rozdíl od jazyků jiných, jako např. Šebkova *Česká f. (1864)*“², idiom následovně: „(řec. *ιδίωμα* z *ἴδιος*, zvláštní), vlastně zvláštnost, hlavně zvláštnost nějakého jazyka neb nářečí, u jednotlivce zvláštnost v užívání výrazů, pak vůbec: nářečí, řeč, jazyk“³.

Pokud jde o přísloví, ta se objevují již ve středověkých pracích. Můžeme uvést Smila Flašku z Pardubic (1350-1403), jenž napsal *Proverbia Flassconis, generosi domini et baccalarii Pragensis*. Již v českém jazyce sepsal Jan Amos Komenský *Moudrosti starých Čechů* (1631).⁴

Příslovími se samozřejmě zabývali též obrozenci. Za všechny uveďme Františka Ladislava Čelakovského a jeho práci *Mudrosloví národu slovanského v příslovích. Připojena jest sbírka prostonárodních českých pořekadel* z roku 1852. Že se jedná o skutečně zásadní dílo, potvrzuje fakt, že i František Čermák odsud čerpal při tvorbě svých frazeologických slovníků.

---

¹ ČERMÁK, František. *Frazeologie a idiomatika česká a obecná = Czech and general phraseology*. Vyd. 1. V Praze: Karolinum, 2007, s. 15-17

² OTTO, J. *Ottův slovník naučný: ilustrovaná encyklopaedie obecných vědomostí*. Praha, 1895. sv. 9, s. 672. [online]. [cit. 2021-04-25]. Dostupné z: <http://www.digitalniknihovna.cz/nkp/uuid/uuid:9dd93850-e6e7-11e4-a794-5ef3fc9bb22f>

³ OTTO, J. *Ottův slovník naučný: ilustrovaná encyklopaedie obecných vědomostí*. Praha, 1897. sv. 12, s. 499. Dostupné z: <http://www.digitalniknihovna.cz/nkp/uuid/uuid:90942c10-e6e0-11e4-9c07-001018b5eb5c>

⁴ ČERMÁK, František. *Frazeologie a idiomatika česká a obecná = Czech and general phraseology*. Vyd. 1. V Praze: Karolinum, 2007, s. 483

Jak je zřejmé z názvu, Čelakovský do této sbírky zahrnul i pořekadla, tedy nevětné frazémy. To bylo tehdy neobvyklé, do té doby se totiž zkoumaly obě oblasti zvlášť.⁵

Ze začátku dvacátého století pochází *Česká přísloví. Sbírnka přísloví...Přísloví staročeská A—N, O—Ž* (1911, 1913) Václava Flajšhanse. Dále jmenujme *Slovník českých vazeb a rčení* (1916, 1924) Jana Mašína a *Lidová rčení* od Jaroslava Zaorálka, která vyšla roku 1947.⁶

Pro nás nejdůležitější prací je Čermákův *Slovník české frazeologie a idiomatiky*, o kterém ještě bude řeč.

Ve slovnících Čermák rozděluje frazémy a idiomy na *přirovnání*, *neslovesné frazémy*, *slovesné frazémy* a *větné frazémy*. V tomto pořadí se jim věnují první čtyři slovníky; poslední pátý svazek je *onomaziologický slovník* (tj. není řazen podle formy hesel, nýbrž podle jejich významu).

Přirovnání Čermák definuje jako „frazémy obsahující zpravidla zvláštní a stálý znak jako / jak“⁷.

Neslovesné frazémy dělí na *nominální* a *relační*. Do první skupiny zařazuje frazémy substantivní, adjektivní, zájmenné, adverbialní a číslovkové, do druhé pak prepozicionální, konjunkční, partikulární a deiktické (zvláště složená ukazovací a odkazovací zájmena)⁸.

Slovesné (verbální) frazémy ze své podstaty „obsahují sloveso a mají ve své funkci a užití typicky slovesný charakter, ve větě především charakter komplexního přísudku“⁹.

Mezi *větné frazémy* Čermák řadí „ustálené idiomatické a frazeologické věty, resp. propoziční frazémy a idiomy různého druhu jakožto kombinace minimálně dvou slovních tvarů“¹⁰.

---

⁵ Tamtéž, s. 483–484

⁶ ČERMÁK, František. *Frazeologie a idiomatika česká a obecná = Czech and general phraseology*. Vyd. 1. V Praze: Karolinum, 2007, s. 484

⁷ ČERMÁK, František, HRONEK, Jiří a MACHAČ, Jaroslav. *Slovník české frazeologie a idiomatiky. 1. Přirovnání. 2.*, přeprac. a dopl. vyd., V nakl. Leda vyd. 1. Praha: Leda, 2009, s. 8

⁸ ČERMÁK, František, HRONEK, Jiří a MACHAČ, Jaroslav. *Slovník české frazeologie a idiomatiky. 2. Výrazy neslovesné. 2.*, přeprac. a dopl. vyd., V nakl. Leda vyd. 1. Praha: Leda, 2009, s. 9

⁹ ČERMÁK, František, HRONEK, Jiří a MACHAČ, Jaroslav. *Slovník české frazeologie a idiomatiky. 3. Výrazy slovesné. 2.*, přeprac. a dopl. vyd., V nakl. Leda vyd. 1. Praha: Leda, 2009, s. 9

¹⁰ ČERMÁK, František. *Slovník české frazeologie a idiomatiky. 4. Výrazy větné. 1.* vyd. Praha: Leda, 2009, s. 9

2.2 Základní pojmy

2.2.1 Frazeologie

Akademický slovník cizích slov definuje frazeologii jako „soubor frazémů ve slovní zásobě určitého jazyka“¹¹. Co se týče faktické správnosti, není tomuto vymezení co vytknout; pokud ovšem nejsme obeznáni s termínem „frazém“, budeme potřebovat jinou definici.

Podle Františka Čermáka se frazeologie omezuje na „kombinace takových jednotek jazyka, které jsou v zásadě nadány významem.“ Je tvořena frazémy, již mají svůj význam a/nebo funkci, avšak jsou nějakým způsobem anomální a neřídí se běžnými jazykovými (konkrétně sémantickými a/nebo gramatickými) pravidly.¹²

Přidáváme ještě jednu definici: Václav Bečka frazeologii definuje vcelku prostě, jako „soubor ustálených spojení, tzv. frazeologických obrátů neboli frazeologismů“¹³.

2.2.2 Frazém

Jak už víme z definice *Akademického slovníku cizích slov*, základní jednotkou frazeologie je frazém. Čermák jím rozumí „každou ustálenou kombinaci aspoň dvou slovních forem téhož slovního druhu nebo druhů různých, pro niž je příznačné, že aspoň jeden z jejích komponentů se v daném významu a funkci kombinuje pouze s jediným dalším komponentem (v jediném frazému, idiomu) nebo s několika málo dalšími (pak jde o více frazémů, idiomů, často transformačně spjatých). Příznačným, ne však nutným rysem takového frazému (idiomu) je jeho častá přenesenost.“¹⁴

Záleží na tom, jestli jsou jednotlivá slova ve spojení zaměnitelná a jestli může díky této záměně vzniknout další výraz, který by měl stejnou funkci a podobný význam. O frazém se jedná, pokud toto kritérium není splněno.¹⁵

---

¹¹ Akademie věd České republiky. *Internetová jazyková příručka*. [online] [cit. 2021-03-27] Dostupné z: <https://prirucka.ujc.cas.cz/?slovo=frazeologie>

¹² ČERMÁK, František. *Frazeologie a idiomatika česká a obecná = Czech and general phraseology*. Vyd. 1. V Praze: Karolinum, 2007, s. 13

¹³ BEČKA, Josef Václav. *Slovník synonym a frazeologismů*. 2. vyd. Praha: Novinář, 1979. Knihovnička novináře; sv. 16., s. 321

¹⁴ ČERMÁK, František, HRONEK, Jiří a MACHAČ, Jaroslav. *Slovník české frazeologie a idiomatiky*. 3. *Výrazy slovesné*. 2., přeprac. a dopl. vyd., V nakl. Leda vyd. 1. Praha: Leda, 2009, s. 9

¹⁵ ČERMÁK, František. *Lexikon a sémantika*. Vyd. 1. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2010, s. 226

Dalším důležitým rysem frazému je anomálie.

„Podstatou frazému, resp. idiomu je anomálie (nepravidelnost) v různém smyslu (syntagmatická a/n paradigmatická) vytvářející neopakovatelné a podle žádných pravidel negenerovatelné kombinace, typicky užívané zvl. v mluveném jazyce; žádný obecný model ve smyslu slovtvorném apod. za jejich vznikem nestojí.“¹⁶

Mluvíme-li o volném spojení dvou či více slov, máme nespočet možností různých kombinací. Anomální frazeologické kombinace však jsou, na rozdíl od těch pravidelných analogických, jedinečné a omezené.¹⁷

Anomálnost ve frazeologismech způsobuje, že v praxi selhává aplikace běžných jazykových pravidel. Příkladem může být např. nejasné určování slovního druhu (*hin* ve frazému *být hin*), neshoda s běžným lexikálním významem slova a nemožnost být lemmatem (*otevřená hlava*), syntagmatické anomálie (*malá domů, ležet ladem*) a nemožností gramatické transformace (tj. převedení do kondicionálu, imperativu, trpného rodu, otázky atd.).¹⁸

Profesor Bečka pracuje ve *Slovníku synonym a frazeologismů* z roku 1979 s termínem *frazeologismus*. Frazeologismy nebo také frazeologické obraty vymezuje jako „ustálená pojmenování složená ze dvou i více slov, jež bereme jako pojmenovávací jednotky“.¹⁹

Jednotlivé části frazeologických obrátů jsou na sebe vázány dvojím způsobem. Za prvé dochází k vázanosti významové, slova tvořící frazeologismus na sobě závisejí již předem, ne pouze při konkrétním užití. Dochází pak k oslabení či dokonce zrušení jejich významové samostatnosti. Za druhé se na sebe slova vážou též formálně. Možnosti synonymních obměn jsou velmi omezené, nezdá se, že by byly nemožné, resp. nepřipustné. Nikdy nenapíšeme ani neřekneme „zahodit pušku do žita“, ačkoli je význam slova *puška* totožný s významem slova *flinta*, které je součástí tohoto frazeologismu. Obvykle není radno ani měnit obvyklý slovosled; neříkáme „mít ustláno na růžích“, nýbrž „mít na růžích ustláno“.²⁰

---

¹⁶ Tamtéž, s. 225

¹⁷ ČERMÁK, František. *Frazeologie a idiomatika česká a obecná = Czech and general phraseology*. Vyd. 1. V Praze: Karolinum, 2007, s. 30

¹⁸ Tamtéž, s. 31

¹⁹ BEČKA, Josef Václav. *Slovník synonym a frazeologismů*. 2. vyd. Praha: Novinář, 1979. Knihovnička novináře; sv. 16., s. 321

²⁰ Tamtéž, s. 321

2.2.3 Idiom

Jelikož se pojmy *frazém* a *idiom* často objevují vedle sebe, může to vyvolat dojem, že jde o synonyma. Tak tomu samozřejmě není. Rozdíl je v tom, na co každý z nich klade důraz: frazém spíše na formální stránku, idiom se soustředí na sémantiku. Analyzujeme-li tedy frazeologické spojení z hlediska sémantických rysů, je adekvátní použít termín *idiom*. Pokud tento útvar podrobujeme formální analýze, je namíste spíše označení *frazém*.²¹

2.2.4 Kvazifrazém, kvaziidiom

Na rozhraní mezi frazémy a idiomy se nacházejí jakési jejich mezistupně, u nichž je míra idiomatičnosti již velmi nízká, stejně jako počet anomálií. Říkáme jim kvazifrazémy a kvaziidiomy. Čermák je dělí na:

- a) výrazy s konkrétním denotátem (*kočičí hlava*)
- b) výrazy terminologické povahy (*mrtvý chod*)
- c) některé výrazy se synsémantickými komponenty (*ve srovnání s někým*)
- d) některé výrazy s desémantizovaným komponentem (*bejt potřebnej*, tj. „potřebovat peníze“)
- e) některé výrazy s omezenou kolokabilitou komponentů (*širé moře*)
- f) některé výrazy verbonominální s abstraktním substantivem (*věnovat pozornost*)²²

2.3 Klasifikace frazémů podle Františka Čermáka

Kvůli tomu, že se pojmy *idiom* a *frazém* mohou překrývat, pracuje Čermák s oběma dohromady. Dělí je na frazémy a idiomy:

- a) kolokační
- b) propoziční
- c) lexikální.²³

---

²¹ Tamtéž, s. 33

²² Tamtéž, s. 42

²³ ČERMÁK, František. *Frazeologie a idiomatika česká a obecná = Czech and general phraseology*. Vyd. 1. V Praze: Karolinum, 2007, s. 43

ad. a) Jde o nejpočetnější skupinu. Patří sem tzv. *kolokace*: frazémy a idiomy tvořené jednotlivými slovy, nejedná se však o větná vyjádření. Příkladem může být *tlouct špačky*, *jablko sváru* či *neslaný nemastný*.

Dále sem řadíme *přirovnání*: jejich nedílnou součástí je tzv. *komparátor* (jak, jako), za nímž může stát i celá věta. Přirovnáním je např. *být jako pěst na oko*, *pít jako duha nebo řve, jako by ho na nože brali*.

Další součástí jsou *verbonominální kvazifrazémy*, které mají strukturu V-S (verbum-substantivum) s abstraktním substantivem, kupříkladu *uvést do pohybu*, *způsobit škodu*.

Konečně sem patří zvláštní druh kolokací, tzv. *binominály*. Z názvu je odvoditelné, že se skládá z dvou částí; jedním z nich bývá vlastní jméno (*proprium*). Uvedme například binomy *páté přes deváté*, *chtě nechtě*, *jakž takž* nebo *techtle mechtle*.²⁴

ad. b) Do této skupiny patří, na rozdíl od skupiny předchozí, frazémy, které jsou již samostatnou promluvou neboli propozicí. Dělí se na *propoziční monosubjektové* (jsou tvořeny jednou promluvou, např. *Do třetice všeho dobrého* nebo *To si piš!*) a *polypropoziční monosubjektové* (tvoří je dvě nebo více promluv, např. *Když to nejde po dobrém, půjde to po zlém*. či *Povídali, že mu hráli*.).

Rozlišujeme ještě *polypropoziční intersubjektové frazémy a idiomy*, které se rovněž skládají z dvou a více promluv, tyto jsou ovšem pronesené různými mluvčími. Někdy se označují jako *kulturní idiomy*, neboť jsou silně spjaty se společenským územím při mezilidském kontaktu. Patří sem korelované pozdravy (A: *Na shledanou!* – B: *Na shledanou!*), zdvořilostní fráze (A: *Děkuji*. – B: *Není zač.*), dále kontaktní formule (A: *To je pan XY*. – B: *Těší mě!*), žertovné (a další) repliky (A: *Proč?* – B: *Pro slepičí kvoč.*), atp.²⁵

---

²⁴ ČERMÁK, František. *Frazeologie a idiomatika česká a obecná = Czech and general phraseology*. Vyd. 1. V Praze: Karolinum, 2007, s. 44-53

²⁵ Tamtéž, s. 53-60

ad. c) Tato skupina není dosud řádně probádána. Jde o frazémy tvořené jediným slovem, funkčně se jedná o jediný lexém. Příkladem mohou být frazémy *kratochvíle*, *tvrdošijný*, *budižkničemu* atd.²⁶

2.4 Klasifikace podle Václava Bečky

Pro srovnání uvádíme též klasifikaci podle profesora Bečky, která je historicky starší a tradičnější než klasifikace Čermáková.

Bečka dělí frazeologické obraty na intenzifikační neboli zesilující, verbalizační neboli slovesné a konkretizační neboli rčení²⁷. Do první skupiny řadí slovesná i větná přirovnání, a dále pak frazeologismy, u kterých dochází k intenzifikaci podstatným nebo přídavným jménem, příslovcem či vedlejší větou účinkovou (např. *lže, až se mu od úst práší*)²⁸. Co se týče verbalizačních neboli slovesných frazeologismů, je možné tvrdit, že tato skupina odpovídá Čermákovým slovesným frazémům. Poslední skupina, rčení, jsou podle Bečky „*frazeologické obraty, které jako celek označují skutečnost složeným pojmenováním nepřímým (metaforickým, metonymickým, synekdochickým)*“²⁹.

2.5 Deset frazeologických univerzálií

Určit obecná kritéria, která platí pro všechny frazémy, se už pokoušeli lingvisté v 70. a 80. letech. Jejich tvrzení jsou ovšem neprokazatelná a mají i další nedostatky, na které Čermák upozorňuje. Proto sám navrhuje následující univerzálie:

1. Frazém existuje v každém přirozeném jazyku.

V žádném konkrétním přirozeném jazyce nebyla dokázána nepřítomnost frazémů. Frazém je většinou speciálním pokračováním metafor, které se vyskytují ve všech jazycích.

---

²⁶ Tamtéž, s. 60

²⁷ BEČKA, Josef Václav. *Slovník synonym a frazeologismů*. 2. vyd. Praha: Novinář, 1979. Knihovnička novináře; sv. 16., s. 321

²⁸ Tamtéž, s. 323

²⁹ Tamtéž, s. 369

2. Frazém existuje na všech úrovních kombinatoriky jazykových jednotek, které jsou nadány významem a jejichž rezultativní kombinace mohou jako ustálené vstupovat do systému.

Existuje mnohonásobně více možných kombinací, resp. permutací než kombinací a permutací skutečně provedených. Frazém využívá právě do té doby neuskutečněné kombinace, a to realizovatelné a dokonce i běžně nerealizovatelné (dva slovní druhy, které v běžném jazyce nelze zkombinovat, ale ve frazeologii ano).

3. Frazém je výsledkem náhodného, nemodelového tvoření.

Ve frazeologii není pravidelnost, frazémy se netvoří podle modelu (dříve se myslelo, že ano, ale bylo to dáno mylným pojetím konceptu modelu).

4. Frazém je založen na nejružnější vnitřní syntagmatické, paradigmatické nebo obojí anomálii svých komponentů.

K této univerzálii lze dospět vnímáním všech různých přítomných paradigmatických a syntagmatických vztahů ve frazeologii. Vybočení z pravidel, tj. anomálie, je podstatou frazému.

5. Frazém je dán neaditivní, nefregeovskou funkcí (popř. významem) svých komponentů.

Frazém není motivován sémanticky prostřednictvím jeho komponentů a význam těchto jeho komponentů není vázán ani frazeologicky. Lingvisté, kteří tvrdili či tvrdí opak, dokazovali tento výrok jen na některých typech komponentů. Frazém se nerozkládá na jednotlivé části, jeho podstatou je, že dává význam jakožto celek.

6. Frazém je svou funkcí analogický odpovídající funkci pravidelné kombinace pravidelných prvků své úrovně.

U frazémů se zachovává zejména syntaktická funkce: verbální frazémy plní ve větě funkci přísudku, nominální se chovají jako jiná jména apod.

7. Frazém je funkčně a gramaticky vždy do určitého stupně defektní a restringovaný.

Anomálie frazému se projevuje i neschopností plnit některé funkce, které by se daly očekávat, např. vytvoření plurálu či trpného rodu.

8. Frazém je transformačně vždy do určitého stupně defektní a restringovaný.

Frazém má velmi omezené možnosti transformace do něčeho funkčně jiného.

9. Frazém je svým územ v komunikaci nominace ekonomická a denotativně i referenčně vágní.

Frazém je nepřesný a vágní, což je pro nepřipravenou (tj. většinou mluvenou) komunikaci výhodné. V tomto slova smyslu je opakem termínu.

10. Frazém je nejdisponibilnější systémový prostředek (nominace) k pragmatickému vyjadřování, především evaluativního typu.

V jazyce je třeba uskutečňovat funkci apelovou a konativní, vyjadřovat postoje a hodnocení. Frazémy jsou pro to vhodným prostředkem.³⁰

---

³⁰ ČERMÁK, František. *Frazeologie a idiomatika česká a obecná = Czech and general phraseology*. Vyd. 1. V Praze: Karolinum, 2007, s. 247-251

3 FRAZELOGIE A IDIOMATIKA VE ŠPANĚLSKÉM POJETÍ

3.1 Historie španělské frazeologie a idiomatiky

Důležitou roli hraje ve studiu frazeologie práce Julia Casarese z roku 1950 *Introducción a la lexicografía moderna*, v níž se autor snaží o systematizaci pojmů týkajících se studia frazeologie. Casares tímto svým dílem značně ovlivnil další lingvistický výzkum, přinejmenším tedy co se týče španělského jazyka. Toto říká Esteban Tomás Montoro del Arco a dokládá své tvrzení na popisu frazeologie ve třech španělských gramatikách, které vyšly postupně v letech 1951, 1973 a 1975. Zjistil, že s postupem let a výzkumu docházelo ke zpřesňování frazeologické terminologie.³¹

Ze začátku 80. let pochází publikace *Introducción al estudio de las expresiones fijas* španělského jazykovědce A. Zuluagy.

Neopomenutelnou prací na poli španělského frazeologického výzkumu je *Manual de fraseología española* od uznávané lingvistky Glorie Corpas Pastor. Tato kniha vyšla roku 1996 a představuje ucelený soubor znalostí o španělské frazeologii.

Na otázku, jaké má frazeologie před sebou výzvy, odpovídá Gloria Corpas Pastor, že by mělo dojít ke sjednocení odborné terminologie, nejprve na poli každého jednoho jazyka a následně mezi sebou. Dále se přiklání k tomu, aby byla paremiologie (vizte dále) brána pouze jako součást frazeologie a aby frazeologie pro svůj výzkum využívala také empirické a statistické metody.³²

V současné době pracují členové *Španělské královské akademie* na tvorbě frazeologického slovníku, který bude zahrnovat všechny španělsky mluvící oblasti. Projekt je nazván *Diccionario panhispánico fraseológico (DFP)* a bude plně online, stejně jako všechny ostatní současné slovníky od RAE (*Diccionario de la lengua española, Diccionario panhispánico de*

---

³¹ MONTORO DEL ARCO, Esteban Tomás. La fraseología en la gramática española del siglo XX después de Casares. *Anuario de Estudios filológicos*, XXVII, 2004, s. 222

³² CORPAS PASTOR, G.; ORTIZ ALVAREZ, M. L. Fraseología y Paremiología: una entrevista con Gloria Corpas Pastor. *ReVEL*, vol. 15, n. 29, 2017, s. 276 [online]. [cit. 2021-03-27]. Dostupné z: <http://www.revel.inf.br/files/59c0f4bc2bb047821269aa0981caa08e.pdf>

dudas, *Diccionario panhispánico del español jurídico, Diccionario histórico de la lengua española, Diccionario de americanismos*).³³

3.2 Základní pojmy

3.2.1 Fraseología

Uveďme definici ze slovníku Španělské královské akademie (RAE) *Diccionario de la lengua española (DLE)*. Ten frazeologii definuje jako: „*oblast jazykovědy, která studuje věty, pořekadla, modismy*³⁴, *příslloví a další úplně nebo částečně pevné syntaktické jednotky*“³⁵.

Kromě této jazykovědné disciplíny může termín *fraseología* označovat i předmět zkoumání této disciplíny. V tomto případě se rozdílné významy slova odlišují psaním velkého počátečního písmene: lingvistická disciplína se píše s majuskulí, předmět jejího zájmu pak s minuskulí.³⁶

3.2.2 Unidad fraseológica

Na začátek je nutno podotknout, že ve španělském lingvistickém prostředí panuje velká nejednotnost, co se týče pojmenování základní jednotky frazeologie. Pro účel této práce jsme se rozhodli zaměřit zejména na pohled španělské jazykovědkyně Glorie Corpas Pastor, jež je uznávanou autoritou na poli frazeologie.

Nejrozšířenějším termínem pro předmět zkoumání frazeologie je ve španělském úzu *unidad fraseológica* („fraseologická jednotka“). Tento pojem zastřešuje všechny druhy frazeologických a podle některých autorů³⁷ i paremiologických³⁸ spojení.

---

³³ RAE. *Francisco Javier Pérez: «El “DFP” será un proyecto hermanado y paralelo al nuevo “DLE”»*. [online]. [cit. 2021-04-24]. Dostupné z: <https://www.rae.es/noticia/francisco-javier-perez-el-dfp-sera-un-proyecto-hermanado-y-paralelo-al-nuevo-dle>

³⁴ vymezení tohoto termínu je problematické; v české terminologii se užívá zřídka, ve španělštině pak termín *modismo* obvykle označuje to, co česky nazýváme *idiomem*

³⁵ „parte de la lingüística que estudia las frases, los refranes, los modismos, los proverbios y otras unidades de sintaxis total o parcialmente fijas“ RAE. *Diccionario de la lengua española*, 23.^a ed., Edición del Tricentenario, Madrid: Espasa, 2014. [online]. [cit. 2021-03-27]. Dostupné z: <https://dle.rae.es/fraseolog%C3%ADa?m=form>

³⁶ MONTORO DEL ARCO, Esteban Tomás. La fraseología en la gramática española del siglo XX después de Casares. *Anuario de Estudios filológicos*, 2004, s. 175

³⁷ např. Gloria Corpas Pastor chápe paremiologii jako součást frazeologie, viz CORPAS PASTOR, G.; ORTIZ ALVAREZ, M. L. Fraseología y Paremiología: una entrevista con Gloria Corpas Pastor. *ReVEL*,

Corpas Pastor se rovněž přiklání k užívání termínu *unidad fraseológica*, protože tento termín je zavedený a přijímaný ve zbytku Evropy a užívali ji také lingvisté tzv. *ruské školy*, kteří měli velký vliv na další generace frazeologů.³⁹

Tato autorka o *unidades fraseológicas* říká toto: jde o víceslovné výrazy, které jsou různou mírou ustálené, dochází u nich k určitým specifickým (sémantickým a syntaktickým), je také možné je do jisté míry obměňovat.⁴⁰

Za synonymní k *unidad fraseológica* považuje Copras Pastor *expresión pluriverbal* neboli *unidad pluriverbal* („víceslovný výraz“, „víceslovná jednotka“), *expresión fija* („ustálený výraz“), *fraseologismo* („frazeologismus“).⁴¹

Autor španělského frazeologického slovníku Fernando Varela se s Copras Pastor shoduje v upřednostňování termínu *unidad fraseológica*. Aby podle něj mohlo být slovní spojení označeno za *unidad fraseológica*, musí splňovat následující kritéria: 1. *estabilidad* (ustálenost) a 2. *idiomaticidad* (idiomaticitu). Slovní spojení je *estable* (ustálené), pokud je pevné a stálé a vyjadřuje nový význam. Termín *idiomaticidad* znamená, že se nedá odvodit význam tohoto slovního spojení na základě významu některého ze slov, které spojení tvoří.⁴²

3.2.3 Modismo

Tento výraz se objevuje jako překlad termínu *idiom* užívaném v českém prostředí. Gloria Copras Pastor však jeho používání odmítá, poněvadž je podle ní příliš vágní, obecný a nepřesný.

---

vol. 15, n. 29, 2017, s. 276 [online]. [cit. 2021-03-27]. Dostupné z: <http://www.revel.inf.br/files/59c0f4bc2bb047821269aa0981caa08e.pdf>

³⁸ jazykovědná disciplína, která se zabývá zejména příslovími a pořekadly (tedy výrazy obvykle slovesnými nebo větnými, ze kterých plyne ponaučení, moudro apod.), viz MONTORO DEL ARCO; Esteban, T. Fraseología y paremiología. ZAMORANO AGUILAR, Alfonso (coord.; ed.): *Reflexión lingüística y lengua en la España del XIX: marcos, panoramas y nuevas aportaciones*. Mnichov: Lincom, 2012, s. 173

³⁹ CORPAS PASTOR, Gloria; EZQUERRA, Manuel Alvar. *Manual de fraseología española*. Gredos, 1996, s. 18-19

⁴⁰ Tamtéž, s. 19-20

⁴¹ Tamtéž, s. 17

⁴² VARELA, Fernando. *Diccionario fraseológico del español moderno*. Madrid: Gredos. 1994, s. 9-10

3.3 Klasifikace frazémů a idiomů podle Glorie Corpas Pastor

V definici z *DLE* uvedené výše je mimo jiné zmíněn termín *locuciones*. Podle Corpas Pastor jde o výrazy, které jsou vnitřně ustálené a mají jediný význam. *Locuciones* nemohou stát o samotě, jsou jen jednou ze součástí výpovědi, mívají obvyklé funkce větných členů.⁴³

Slovník Španělské královské akademie definuje *locución* jako „ustálenou kombinaci slov, která funguje jako určitý slovní druh“.⁴⁴

Corpas Pastor dále hovoří o termínu *colocaciones*, které jsou podle ní sice funkčně volná syntagmata, která ale nelze kombinovat stejně volně jako jiné jednotky. Tento druh frazémů rovněž netvoří samostatné výpovědi.⁴⁵

Na rozdíl od předchozích dvou frazeologismů, *enunciados fraseológicos* („frazeologické výpovědi“) mají schopnost tvořit samostatné výpovědi, jsou tedy nezávislé.

Corpas Pastor v neposlední řadě hovoří i o termínu *refrán*, řadí jej ale mezi *paremias* (jednotky, které říkají nějakou obecnou pravdu, a jejich původ není známý). Touto definicí se se blíží termínu *pořekadlo* v české terminologii. To *Slovník spisovné češtiny* definuje jako „lid. tradicí udržované ustálené vyjádření životní zkušenosti“.⁴⁶

---

⁴³ CORPAS PASTOR, Gloria; EZQUERRA, Manuel Alvar. *Manual de fraseología española*. Gredos, 1996, s. 88

⁴⁴ „Combinación fija de varios vocablos que funciona como una determinada clase de palabras.“ RAE. *Diccionario de la lengua española*, 23.^a ed., Edición del Tricentenario, Madrid: Espasa, 2014. [online]. [cit. 2021-03-27]. Dostupné z: <https://dle.rae.es/locuci%C3%B3n?m=form>

⁴⁵ CORPAS PASTOR, Gloria; EZQUERRA, Manuel Alvar. *Manual de fraseología española*. Gredos, 1996, s. 53

⁴⁶ Akademie věd České republiky. *Internetová jazyková příručka*. [online] [cit. 2021-03-27] Dostupné z: <https://prirucka.ujc.cas.cz/?slovo=po%C5%99ekadlo>

4 VYBRANÉ MILNÍKY ZE SVĚTOVÉ HISTORIE FRAZEOLOGIE A IDIOMATIKY

Již v roce 1909 Charles Bally pracuje s pojmem *locution phraséologique*⁴⁷, ovšem frazeologie zaujímá jen velmi malou část studií věnovaných stylistice. Na frazeologii jako samostatnou jazykovědnou disciplínu se začalo pohlížet až v druhé polovině dvacátého století.⁴⁸

Dříve než se frazeologie stala samostatnou jazykovědnou disciplínou, bývala tradičně součástí lexikologie⁴⁹. Hlavním úkolem této disciplíny je studium slovní zásoby, základní jednotkou je lexém, tj. slovo. Zařazení do lexikologie má samozřejmě logiku, frazém funguje velmi podobně jako lexém, oba tvoří samostatnou jednotku, která dává význam.

A. P. Cowie v publikaci *Phraseology: Theory, Analysis, and Applications*⁵⁰ uvádí tři hlavní směry ve studiu frazeologie. Prvním je tzv. klasická ruská teorie, jež je přístupem vlastním Igoru Melčukovi a jeho spolupracovníkům. Frazeologie je v tomto pojetí chápána jako množina víceslovných jednotek, které pojí určité charakteristiky. Mezi zastánce tohoto přístupu patří Vinogradov a Amosova.⁵¹ Členové ruské školy patří mezi elitu východoevropské frazeologie, později ovlivnili mnoho dalších frazeologů, zejména ty německé a kubánské.⁵²

Druhý z těchto směrů popisuje Cowie jako antropologický. Na rozdíl od první zmíněné klasické ruské teorie má tento směr širší záběr a zdůrazňuje důležitost kulturního rozměru frazeologie. Jeho představitelkou je Veronika Teliya se svými kolegy. Třetí směr zkoumá

---

⁴⁷ BALLY, Charles. *Traité de stylistique française*. Heidelberg, 1921. s. 88. [online]. [cit. 2021-03-27]. Dostupné z: <https://gallica.bnf.fr/ark:/12148/bpt6k166222b/f106.item>

⁴⁸ CORPAS PASTOR, G.; ORTIZ ALVAREZ, M. L. Fraseología y Paremiología: una entrevista con Gloria Corpas Pastor. *ReVEL*, vol. 15, n. 29, 2017, s. 272 [online]. [cit. 2021-03-27]. Dostupné z: [59c0f4bc2bb047821269aa0981caa08e.pdf \(revel.inf.br\)](https://www.revel.inf.br/vol15n29/59c0f4bc2bb047821269aa0981caa08e.pdf)

⁴⁹ Tamtéž

⁵⁰ COWIE, Anthony Paul (ed.). *Phraseology: Theory, analysis, and applications*. OUP Oxford, 1998, s. 2. [online]. [cit. 2021-03-27] Dostupné z: https://books.google.cz/books?hl=cs&lr=&id=Df-iQpNMLcgC&oi=fnd&pg=PR10&dq=phraseology+theory+analysis+and+applications&ots=fRRUCRfaqd&sig=XOPuEs5QCOm7paqQHKZWOCcoiLM&redir_esc=y#v=snippet&q=phraseology&f=false

⁵¹ GRANGER, Sylviane, PAQUET, Magali. Disentangling the phraseological web. In: ABBAN, Annette. *Phraseology: An interdisciplinary perspective*, 2008, s. 28. [online]. [cit. 2021-03-27] Dostupné z: https://books.google.cz/books?hl=cs&lr=&id=1uqp3d--nuUC&oi=fnd&pg=PR1&dq=granger+phraseology&ots=209aGFV9jF&sig=XHAXI0yDvTnKmd7X3nd17bLoNg4&redir_esc=y#v=onepage&q=granger%20phraseology&f=false

⁵² CORPAS PASTOR, G.; ORTIZ ALVAREZ, M. L. Fraseología y Paremiología: una entrevista con Gloria Corpas Pastor. *ReVEL*, vol. 15, n. 29, 2017, s. 272 [online]. [cit. 2021-03-27]. Dostupné z: [59c0f4bc2bb047821269aa0981caa08e.pdf \(revel.inf.br\)](https://www.revel.inf.br/vol15n29/59c0f4bc2bb047821269aa0981caa08e.pdf)

frazeologická vyjádření v jazykových korpusech, a to psaných i orálních. V tomto poli působí například Rosamund Moon a Bengt Altenberg.⁵³

V posledních letech frazeologie rozšiřuje pole své působnosti: je zkoumána např. z kontrastivního pohledu (s tímto hlediskem jde ruku v ruce překlad a disciplína translologie), z pohledu konstrukční gramatiky, psycholingvistiky a v neposlední řadě korpusové lingvistiky. Právě poslední jmenovaná oblast se poslední dobou těší velké oblibě a jazykové korpusy se postupně staly nedílnou součástí škály nástrojů, se kterými frazeologové pracují.⁵⁴ Korpusy jsou však k užítku i dalším lingvistickým disciplínám, od překladatelů po fonetiku (těm slouží zejména korpusy mluveného jazyka).

---

⁵³ COWIE, Anthony Paul (ed.). *Phraseology: Theory, analysis, and applications*. OUP Oxford, 1998, s. 2. [online]. [cit. 2021-03-27] Dostupné z: https://books.google.cz/books?hl=cs&lr=&id=Df-iOpNMLcgC&oi=fnd&pg=PR10&dq=phraseology+theory+analysis+and+applications&ots=fRRUCRfaqd&sig=XOpuEs5QCOm7paqQHKZWOCCOILM&redir_esc=y#v=snippet&q=phraseology&f=false

⁵⁴ CORPAS PASTOR, G.; ORTIZ ALVAREZ, M. L. Fraseología y Paremiología: una entrevista con Gloria Corpas Pastor. *ReVEL*, vol. 15, n. 29, 2017, s. 273 [online]. [cit. 2021-03-27]. Dostupné z: [59c0f4bc2bb047821269aa0981caa08e.pdf \(revel.inf.br\)](https://www.revel.inf.br/vol15n29/2017-29-273-corpas-pastor-gloria-ortiz-alvarez-m-l-fraseologia-y-paremiologia-una-entrevista-con-gloria-corpas-pastor.pdf)

5 VZTAH FRAZEOLOGIE A IDIOMATIKY K OSTATNÍM OBORŮM

5.1 Vztah k jiným lingvistickým disciplínám

Frazeologie je jako samostatná jazykovědná disciplína poměrně mladá. Jak již bylo uvedeno výše, vydělila se z lexikologie. Tento obor se zabývá slovní zásobou, základní jednotkou je lexém (tj. slovo nebo ustálené spojení, které má věcný význam). Dřívější zařazení frazémů do lexikologie bylo tedy opodstatněné.

Na tvorbě frazémů se při jejich vzniku podílela syntax. Stojí za povšimnutí, že valence sloves ve frazémeh a idiomech nemusí nutně odpovídat valenci v ostatních případech. Vezměme si za příklad sloveso *ležet*, s nímž se obvykle setkáváme ve spojení *ležet někde*, ve frazeologii ale existuje i výraz *ležet táborem*, ačkoli v běžném jazyce *ležet něčím* neexistuje.

Existují ale i frazémy na úrovni morfémů, příkladem budiž slovo *nadranc*. Frazeologie tudíž souvisí i s morfologií.

V některých případech se frazeologie dotýká i fonologie, a to v případě větných frazémů, které se musí vyslovit s jednou konkrétní intonací (např. *To zrovna!*).

Frazeologismy obohacujeme naše vyjadřování, hojně jich tedy využívá stylistika (obohacení psaného projevu) a rétorika (oživení projevu mluveného).

Jsou též frazémy, které souvisí s onomastikou, tedy naukou o vlastních jménech, viz např. *labuť avonská* (William Shakespeare), *Hradec Králové*, *Achillova pata* atp.

Stejně jako u dalších slov a slovních spojení můžeme i u frazeologismů studovat jejich původ; právě tím se zabývá etymologie. Vizte také praktickou část, ve které mimo jiné provádíme etymologickou analýzu na několika vybraných frazémeh.

Frazeologie souvisí rovněž se sémiotikou, stačí vzpomenout jednu z podstat frazému: je tvořen více komponenty, které obvykle dávají smysl každý zvlášť, ale ve spojení tvoří nový, úplně jiný význam. Denotáty jednotlivých komponentů bývají zpravidla konkrétní, kdežto denotáty celých frazémů jsou obvykle abstraktní. Srov. např. konkrétní denotáty *jít* ve smyslu

„kráčet“ a *mrtvoly* neboli „neživá těla“ ve frazému *jít i přes mrtvoly*, jehož denotát jako celku je abstraktní („jít si bezohledně za svým cílem“).⁵⁵

Frazémy mnohdy vycházejí z metafory (vizte pátou kapitolu). Ta je důležitým pojmem kognitivní lingvistiky, která vychází ze skutečnosti, že některé pojmy asociují určité představy.

5.2 Vztah k jiným (nelingvistickým) oborům a disciplínám

Některé frazémy jsou přímo vázány na konkrétní prostředí a odrážejí místní kulturu, tradice a historii. Z českých dějin se čerpalo např. u frazému *dopadnout jak sedláci u Chlumce*, z historie jiných oblastí uvedme například *potěmkinovské vesnice*. Do oblastí etnografie a antropologie nás zavádí frazém *vzít si někoho na paškál*, jehož základem je řecké slovo *paschalis*, které znamená „velikonoční“ a následně pak označovalo velikonoční svíci.

Ač literáti napříč historií mnohokrát využili frazeologismů k pojmenování svých děl (*Nebe na zemi* nebo *Rub a líc* od Voskovce a Wericha, *Hra s ohněm* Marie Pujmanové aj.), z literatury mnoho frazeologismů nevzešlo. I přesto však můžeme uvést frazém, který vyšel ze španělské literatury, a který se dá považovat za mezinárodně známý. Řeč je o Cervantesově veledíle, *Důmyslný rytíř Don Quijote de la Mancha*, z něhož pochází frazém *boj s větrnými mlýny*.

Frazeologie inspirovala také některé malíře. Vzpomeňme notoricky známé Bruegelovo ztvárnění babylonské věže. Ten samý malíř r. 1559 na plátně zvěčnil sto nizozemských přísloví. Malba se stala předmětem zkoumání nespočtu kunsthistoriků, historiků i lingvistů. I v tuzemsku najdeme výtvarné dílo inspirované frazeologismy: Josef Lada v knize *Ilustrovaná frazeologie* výtvarně ztvárnil řadu českých frazémů.

V neposlední řadě má frazeologie souvislost s psychologií. V některých případech je výstižnější pojmenovat daný proces frazeologicky. Týká se to výrazů popisujících psychické a paměťové procesy (*lovit v paměti*, *střílet od boku*), intelektuální vlastnosti (*mít za ušima*),

---

⁵⁵ ČERMÁK, František. *Frazeologie a idiomatika česká a obecná = Czech and general phraseology*. Vyd. 1. V Praze: Karolinum, 2007, s. 13-15

chování a postoje (*plakat nad rozlitym mlíkem*), povahové vlastnosti (*nechat na sobě dříví štípat*), city, reakce apod. (*ronit krokodýlí slzy*).⁵⁶

---

⁵⁶ ČERMÁK, František. *Frazeologie a idiomatika česká a obecná = Czech and general phraseology*. Vyd. 1. V Praze: Karolinum, 2007, s. 15-17

6 ROSTLINNÁ METAFORA

Jak již bylo naznačeno, metafora má k frazeologii velice blízko. Ostatně, bylo zjištěno, že v jazykovém systému pojmů převažují metaforická vyjádření, a metafora je nedílnou součástí života každého z nás, ačkoli o tom někteří lidé nevědí, jelikož předpokládají, že *metafora* je pojem, který patří do literární vědy. Lakoff a Johnson toto tvrzení podporují příkladem metafory *spor/argumentace je válka*. Autoři uvádějí několik ukázek, jak se tato metafora projevuje v praxi: *rozmetat někoho argumenty, kritika zamířila do černého, odstřelit protivníkovy námitky, porazit někoho v debatě* atd. Z příkladů je zřejmé nejen to, že o sporu či argumentaci hovoříme jako o válce, ale také to, že o nich stejně tak skutečně přemýšlíme.⁵⁷

„Podstatou metafory je chápání a prožívání jednoho druhu věci z hlediska jiné věci.“⁵⁸

Přejdeme konečně k metafoře rostlinné. S nadsázkou by se dalo říci, že je stará jak lidstvo samo. Metaforu *ovoce/plody jsou výsledky/přínos* znaly již zemědělské civilizace⁵⁹ (její etymologie je rozebrána v praktické části), objevuje se v různých podobách v *Novém zákoně*, např. „*Každý strom, který nedává dobré ovoce, bude vyřát a hozen do ohně.*“⁶⁰

Na předchozím verši je vidět, že ovoce či plody mohou symbolizovat i dary, ovocné stromy nám *dávají* plody; symbolika darů vyvolává představu štědrosti, je-li znegována, pak lakoty, hamižnosti či sobeckosti, srov. španělská přísloví *mientras tengan frutos los olivos, serán sus amigos los estorninos*⁶¹ nebo *los suegros son como las patatas, solo dan fruto cuando están bajo tierra*⁶².

Plody s sebou nesou v různých kulturách různé konotace a symboly. Jako příklad uveďme *jablko*, ovoce, které vyvolává představy spíše negativní. Na mysl přichází *jablko sváru*, které zapříčinilo trojskou válku, nebo starozákonní jablko utržené ze stromu poznání. Druhý příklad

---

⁵⁷ LAKOFF, George, JOHNSON, Mark. *Metafory, kterými žijeme*. Přel. Mirek Čejka. Brno : Host, 2014, s. 15-17

⁵⁸ Tamtéž, s. 17

⁵⁹ PAMIES BERTRÁN, Antonio. Las metáforas frutales en el léxico y la frazeología del español. *Itinerarios: revista de estudios lingüísticos, literarios, históricos y antropológicos*, 2015, núm. 22, s. 91

⁶⁰ Matouš 7:19

⁶¹ „dokud budou olivovníky plodit, budou přilétat špačci“

⁶² „příbuzní jsou jako brambory, dají plody jen když jsou pod zemí“

je pozoruhodný, jelikož v Písmu svatém plody nejsou pojmenovány; ve *Vulgatě* se píše *fructus* („plod“), ne *mālum* („jablko“).⁶³

Dále jsou zajímavé metafory s levnými, snadno dostupnými plody, které přeneseně pojmenovávají něco bezcenného; příkladem ve španělštině budiž *pimiento* („paprika“) ve známých frazémeh *no valer un pimiento* („nestát za nic“) nebo *importar un pimiento* („nezáležet někomu na něčem“).⁶⁴

K významovému posunu dochází i druhým směrem, některé plody byly pojmenovány na základě podobnosti s jinou skutečností; například *datle*, ve španělštině *dátil*, pochází z latinského *dactylus*, které vzniklo z řeckého *δάκτυλοζ*, a znamená „prst“. Je tedy vidět, že je možné, aby slova z jednoho sémantického pole byla zdrojem a zároveň cílem metafory.⁶⁵

---

⁶³ PAMIES BERTRÁN, Antonio. Las metáforas frutales en el léxico y la frazeología del español. *Itinerarios: revista de estudios lingüísticos, literarios, históricos y antropológicos*, 2015, núm. 22, s. 93

⁶⁴ Tamtéž

⁶⁵ Tamtéž, s. 94-96

7 PRAKTICKÁ ČÁST

7.1 Sestavení seznamů frazémů obsahujících rostliny

Obsahem praktické části budou soubory španělských a českých frazémů, v nichž se objevují rostliny. V obou souborech jsme jednotlivé frazémy rozdělili do několika kategorií podle bázových slov⁶⁶, tj. vytvořili jsme tyto kategorie:

- frazémy, ve kterých se objevuje konkrétní rostlina
- frazémy, ve kterých se objevuje obecné pojmenování typu rostlina či květina
- frazémy, v nichž figuruje pouze určitá část rostliny
- ostatní frazémy (tj. ty, co nespádají do předešlých skupin).

Je zřejmé, že konkrétních rostlin je mnohonásobně více než obecných pojmenování, proto je pochopitelné, že v první skupině bude existovat mnohem více možností než ve druhé apod. Toto se odrazí v nepoměru počtu frazémů v jednotlivých tabulkách.

Jako hlavní zdroj nám posloužil frazeologický slovník od Fernanda Varely (*Diccionario fraseológico del español moderno*). K dohledání českých protějšků jsme využili zejména Čermákových *Slovníků české frazeologie a idiomatiky*.

Frazémy jsou v tabulkách uvedeny dle abecedního pořadí bázových slov, v našem případě tedy dle pořadí oněch výrazů týkajících se rostlin. Do souborů jsme kromě rostlin jako takových (např. růže; buk apod.) řadili i části rostlin jako jejich květy, listy či plody (např. trn, ovoce...).

V levém sloupci seznamu je uveden španělský frazém, vedle pak jeho význam (česky), ve třetím sloupci je uveden typ frazému (přírovnání – P, neslovesný frazém – N, slovesný frazém – S, větný frazém – V) a nakonec ve čtvrtém sloupci najdeme ekvivalentní frazém v českém jazyce, je-li uveden ve frazeologickém slovníku. Pokud tento frazém obsahuje vyjádření z oblasti rostlinné, je toto zvýrazněno tučně.

Z každé tabulky jsme následně vypočítali, jak velkou část procentuálně tvoří frazémy s rostlinnou tematikou. Procentuální podíl uvádíme s přesností na desetiny procenta.

Tabulka 1: Frazémy s konkrétní rostlinou

---

⁶⁶ Bázovým slovem rozumíme slovo, které je pro frazeologismus klíčové, jakési základové slovo frazeologismu

Frazémy s konkrétní rostlinou				
Číslo	Španělský frazém	Význam	Typ frazému	Český ekvivalent
1.	<i>Andar/estar (metido) en el ajo</i>	Být zasvěcen v něčem, dělat/vědět něco (tajného)	S	<i>Jet v tom; mít v tom prsty</i>
2.	<i>Decir/echar/soltar un ajo/ajos (y cebollas)</i>	Mluvit sprostě, neslušně	S	<i>Být (sprostý) jak dlaždič</i>
3.	<i>Estar tieso como un ajo</i>	Být velmi upjatý	P	
4.	<i>Oler a ajos y cebollas</i>	Páchnout	S	<i>Smrdět jak psi kšíry/jak tchoř</i>
5.	<i>¡Ajo y agua!</i>	Zvolací fráze značící rezignaci	N	<i>Co se dá dělat!</i>
6.	<i>Ser un cabeza/pedazo de alcornoque</i>	Být hloupý; být nešikovný	S	<i>Být hlava dubová</i>
7.	<i>Criar a alguien entre algodón/algodones; vivir entre algodones</i>	Vychovat někoho s velkou láskou, rozmazlovat ho	S	<i>Žít (si) jako v bavlnce</i>
8.	<i>Estar/ponerse (colorado/encarnado/encendido/rojo) como una amapola</i>	Zčervenat, zrudnout (tváře)	P	<i>Zrudnout jak rajče</i>
9.	<i>Ser un/una azucena</i>	Být mravně čistý člověk	S	<i>Být (jako) lilium</i>
10.	<i>Andar/estar con la berza</i>	Být jako omámený	S	
11.	<i>Ser un calabacín</i>	Být hloupý, trouba	S	<i>Být hlava dubová</i>
12.	<i>Darle las calabazas a alguien</i>	Odmítnout někoho, rozejít se s někým, vyhodit u zkoušky	S	<i>Dát někomu košem, pustit k vodě, vylít/vylejt</i>
13.	<i>Ser un calabaza</i>	Být hloupý	S	<i>Být hlava dubová</i>
14.	<i>Ser canela fina/en rama</i>	Být tím nejlepším z nejlepšího, nejvyšší kvality	S	<i>Být/stát na špici něčeho</i>
15.	<i>Ser flor(es) de cantueso</i>	Být nedůležitý	S	<i>Hrát druhé housle, být poslední v abecedě</i>
16.	<i>Ser (arisco/áspero) como un cardo</i>	Být nepříjemný člověk, se kterým je těžké vyjít	P	<i>Být milý jak hřebík v botě, být protivný jak štěnice</i>

17.	<i>Pasar de castaño oscuro</i>	Chovat se přehnaně	S	<i>Zacházet příliš daleko; přesahovat všechny meze</i>
18.	<i>Ir(se) a escardar cebollinos</i>	Přestat někoho rušit (většinou rozkaz)	S	<i>Jít k šípku/do háje</i>
19.	<i>Mandar a escardar cebollinos a alguien</i>	Odbýt někoho, sdělit někomu, aby s něčím přestal	S	<i>Poslat k šípku/do háje</i>
20.	<i>Estar como una cepa</i>	Být opilý	P	<i>Být zpitý pod obraz</i>
21.	<i>Estar de buena/pura cepa</i>	Být opravdový, autentický	S	<i>Být (např. Čech) jak poleno</i>
22.	<i>Importarle un comino a alguien</i>	Nezáležet někomu na něčem	S	<i>Být někomu fuk/šumafuk/šumák/jedno</i>
23.	<i>Valer un comino</i>	Nestát za nic	S	<i>Stát za houby/starou bačkoru</i>
24.	<i>Irse a freír espárragos</i>	Přestat někoho rušit (většinou rozkaz)	S	<i>Jít k šípku/do háje</i>
25.	<i>Mandar a freír espárragos</i>	Odbýt někoho, sdělit někomu, aby s něčím přestal	S	<i>Poslat k šípku/do háje</i>
26.	<i>Ser un girasol</i>	Být vrtichvost, podlízavý člověk	S	<i>Lézt před někým po břiše</i>
27.	<i>Caerse de un/del guindo</i>	Být naivní, hloupý	S	<i>Spadnout z višně</i>
28.	<i>Caer de la higuera</i>	Uvědomit si (obvykle něco zřejmého)	S	<i>Plácnout/praštit se do čela</i>
29.	<i>Estar en la higuera</i>	Být rozptýlen, nevnímat, co se děje v okolí	S	<i>Chovat se, jako kdyby spadl z višně</i>
30.	<i>Descansar/dormir(se) en/sobre los laureles</i>	Nechat se ukolébat úspěchem	S	<i>Usnout na vavřínech</i>
31.	<i>Estar como una lechuga</i>	Být zdravý	P	<i>Být zdravý jako řípa/rybička</i>

32.	<i>Ser más fresco que una lechuga</i>	Být velmi drzý	P	<i>Být drzý jak (v)opice</i>
33.	<i>Criar/estar criando malvas</i>	Být mrtvý (a pohřbený)	S	<i>Být pod drnem, pod kytičkama</i>
34.	<i>Estar (suave) como una(s) malva(s)</i>	Být poslušný, poddajný, submisivní	P	<i>Být jak beránek</i>
35.	<i>Ser un mastuerzo</i>	Být nemešlo; být hulvát	S	<i>Být (hotové/učiněné) dřevo</i>
36.	<i>Echar margaritas a los cerdos (puercos)</i>	Plytvat něčím vzácným na někom, kdo to neocení	S	<i>Házet perly sviním</i>
37.	<i>Criar margaritas</i>	Být mrtvý (a pohřbený)	S	<i>Být pod drnem, pod kytičkama</i>
38.	<i>Ser un narciso</i>	Být namyšlený, zahleděný do sebe	S	<i>Být narcis</i>
39.	<i>Pedir peras al olmo</i>	Žádat nemožné	S	<i>Chít po jalové krávi tele</i>
40.	<i>Perifollos</i>	Cetky, tretky, nevkusné ozdoby a šperky	N	
41.	<i>Estar en el quinto pino</i>	Nacházet se daleko	S	<i>Být za devatero horami/v prčicích</i>
42.	<i>Mandar al quinto pino</i>	Odbýt někoho, sdělit někomu, aby s něčím přestal	S	<i>Poslat k šípku/do háje</i>
43.	<i>Hacer el pino</i>	(U)dělat stojku	S	
44.	<i>Ser/estar fuerte/firme como un roble</i>	Být silný	S	<i>Být silný jako dub</i>
45.	<i>Estar sano como un roble</i>	Být zdravý	S	<i>Být zdravý jako řípa</i>
46.	<i>No es un camino de rosas.</i>	Není to snadné.	V	<i>Není to procházka růžovou zahradou</i>
47.	<i>No hay rosa sin espina.</i>	Člověk dosáhne cíle po	V	<i>Není růže bez trní</i>

		překonání překážek.		
48.	<i>Estar/encontrarse como las propias rosas</i>	Vypadat nebo cítit se velmi dobře či výborně	P	<i>Vypadat jak (vystřižený) ze žurnálu; moct si hvízdát</i>
49.	<i>Estar como una rosa</i>	Být zdravý, čerstvý, vypadat zdravě a dobře	P	<i>Jen kvést/kypět zdravím</i>
50.	<i>Florecer como una rosa</i>	Vzkvétat, dařit se dobře	P	<i>Být v rozkvětu, mít zlaté časy</i>
51.	<i>De rositas</i>	Zdarma, bez úsilí	N	<i>Jen tak</i>
52.	<i>La viña del señor</i>	Svět, společnost	N	<i>Boží svět</i>

V tabulce se vyskytuje 36 slovesných frazémů, 12 přirovnání a 4 neslovesné frazémy. Z 52 uvedených španělských frazémů bylo k dohledání 48 jejich českých ekvivalentů, z nich 24 českých frazémů obsahovalo výraz týkající se rostlinstva. V českých frazémech tedy tvoří rostlinné frazémy 50 %.

Tabulka 2: Frazémy s obecným názvem týkajícím se rostlin

Frazémy s obecným názvem týkajícím se rostlin				
Číslo	Španělský frazém	Význam	Typ frazému	Český ekvivalent
1.	<i>El que a buen árbol se arrima, buena sombra le cobija.</i>	Kdo má dobré vztahy s vlivnými, plynou mu z toho výhody.	V	
2.	<i>Del árbol caído, todos hacen leña.</i>	Ostatní zneužívají nevýhodné/nepříjemné situace druhého	V	
3.	<i>Ir de flor en flor</i>	Být nestálý	S	<i>Být přelétavý, mít toulavé boty/boty z toulavého telete</i>
4.	<i>Echarle (una/unas) flor(es) a</i>	Lichotit někomu	S	<i>Skládat někomu</i>

	<i>alguien</i>			<i>komplimenty, mít sladké řečičky</i>
5.	<i>A flor de piel</i>	Velmi citlivý, přecitlivělý; očividný, evidentní	N	<i>Být/bejt citlivka/uzlíček nervů; být nad slunce jasný</i>
6.	<i>Estar en la flor de la edad/vida</i>	Být mladý	S	<i>Být v prvním rozpuku/rozpuku let</i>
7.	<i>Ser flor(es) de cantueso</i>	Být bezvýznamný	S	<i>Nestát ani za řeč, být někde jen do počtu</i>
8.	<i>Ser una flor de estufa</i>	Být křehký, jemný	S	<i>Být (jako) skleníková květinka.</i>
9.	<i>Ser la flor (y la nata) de algo/alguien</i>	Být tím nejlepším nebo nejvybranějším	S	<i>Výkvět, smetánka</i>
10.	<i>Ser flor de un día</i>	Trvat krátce	S	<i>Mít jepičí život</i>
11.	<i>Estar en flor</i>	Být nedospělý, nezralý	S	<i>Být v rozkvětu, rozpuku</i>
12.	<i>A flor de algo</i>	Na povrchu něčeho	N	
13.	<i>Segar en flor algo</i>	Zničit něco v začátku	S	<i>Zničit něco v zárodku</i>
14.	<i>Ser lo más florido de algo/alguien</i>	Být tím nejlepším nebo nejvybranějším	S	<i>Výkvět</i>
15.	<i>Ver/sentir/oír crecer la hierba</i>	Být bystrý, důvtipný,...	S	<i>Slyšet trávu růst,...</i>
16.	<i>...y otras hierbas</i>	Používá se po výčtu informací (a tak dále)	N	<i>...a kdesi cosi</i>
17.	<i>Mala hierba nunca muere.</i>	Zlo je vždy přítomno	V	<i>Kopřivu mráz nespálí</i>
18.	<i>Como la mala hierba</i>	(Obvykle růst, rozmnožit se) velmi rychle	N	<i>Buji/rozmáhá se/rozlézá se to jako plevel; jako</i>

				<i>houby po dešti</i>
19.	<i>Ser la mala hierba de algo</i>	Být špatný, nežádoucí	S	<i>Být na obtíž</i>
20.	<i>Ser de/tener buena planta</i>	Vypadat dobře, mít pěkný vzhled, pěknou postavu	S	<i>Mít fazónu, vypadat jak (vystřižený) ze žurnálu</i>

V tabulce se vyskytuje 13 slovesných frazémů, 4 neslovesné frazémy a 3 frazémy větné. Ke 20 frazémům jsme dohledali 17 českých ekvivalentů, z toho jich 7 obsahovalo výraz z oblasti flóry. Podíl frazémů s rostlinami činí 41,2 %.

Tabulka 3: Frazémy s částí rostliny⁶⁷

Frazémy s částí rostliny				
Číslo	Španělský frazém	Význam	Typ frazému	Český ekvivalent
1.	<i>Ser un aguacate</i>	Být zbabělý	S	<i>Být/bejt baba</i>
2.	<i>Darle/meterle caña a alguien/algo</i>	Uhodit někoho	S	<i>Dát někomu ránu</i>
3.	<i>Ser un capullo</i>	Být hlupák, pitomec	S	<i>Být hlava dubová</i>
4.	<i>Salirle del capullo a alguien</i>	Chtít něco, velmi po něčem toužit	S	<i>Být/bejt na něco, jít po něčem</i>
5.	<i>Darse/pegarse una castaña</i>	Bouchnout se; vybourat se	S	<i>Dát si do něčeho</i>
6.	<i>Ser un/una castaña</i>	Být nudný člověk, nudná věc	S	<i>Být/bejt suchar</i>
7.	<i>Parecerse como un huevo a una castaña</i>	Být naprosto rozdílní	P	<i>Být jako nebe a dudy</i>
8.	<i>Sacar las castañas del fuego a alguien</i>	Pomocť někomu v nesnázi	S	<i>Vytrhnout někomu trn z paty</i>
9.	<i>¡Toma castaña!</i>	Zvolání značící	V	<i>Pane jo!</i>

⁶⁷ Do tohoto seznamu jsme zahrnuli části různých rostlin, např. kmen, trn, květ apod. přičemž největší zastoupení zde mají jednotlivé plody různých rostlin.

		překvapení		
10.	<i>Estar/ponerse (colorado/encarnado/encendido/rojo) como una cereza</i>	Zrudnout, zčervenat	P	<i>Zrudnout jak rajče</i>
11.	<i>Comer el coco</i>	Přemluvit někoho	S	<i>Uvrtat někoho do toho/něčeho</i>
12.	<i>Comerse el coco</i>	Přemítat nad, dlouho se rozmýšlet	S	<i>Převalovat slova v hlavě</i>
13.	<i>Ser un coco</i>	Být ošklivý, šeredný	S	<i>Být ošklivý jak (půl)noc</i>
14.	<i>Estar hasta el coco de algo/alguien</i>	Být našťvaný něčím chováním	S	<i>Mít někoho plné zuby/po krk</i>
15.	<i>Ser una espina clavada en el corazón</i>	Těžko zapomenutelné ponížení/urážka/křivda	S	
16.	<i>Darle buena/mala espina a alguien</i>	Mít z něčeho dobrý/špatný pocit	S	
17.	<i>Estar/quedarse en la espina de Santa Lucía</i>	Být velmi hubený/hodně zhubnout	S	<i>Být jak lunt, tyčka</i>
18.	<i>Quitarse/sacarse una/la espina</i>	Pomstít se za něco	S	<i>Vyřídít si s někým účty</i>
19.	<i>Sacar fruto de algo</i>	Mít užitek, těžit z něčeho	S	<i>Být někomu k užítku</i>
20.	<i>Ser fruto/a prohibido/a</i>	Být zakázaný	S	<i>Být zakázané ovoce</i>
21.	<i>Fruta prohibida, más apetecida.</i>	Nejvíce chce člověk to, co nesmí mít.	V	<i>Zakázané ovoce chutná nejlépe.</i>
22.	<i>Buscarse/defender/ganarse el/los garbanzo(s)</i>	Vydělávat si na živobytí	S	<i>Vydělávat si na chleba</i>
23.	<i>Garbanzos viudos</i>	Cizrna bez přílohy	N	
24.	<i>Separar/apartar el grano de la paja</i>	Vyřadit vadné kusy	S	<i>Oddělit zrna od plev</i>
25.	<i>Ir al grano</i>	Věnovat se jen tomu podstatnému	S	<i>Jít k jádru věci</i>
26.	<i>(No) ser un grano de anís</i>	(Ne)být zavrženíhodný	S	<i>Stát za něco; nestát</i>

				za nic/stát za starou bačkoru, nestát za zlámanou grešli
27.	<i>Estar como una guinda</i>	Zčervenat studem	P	Zrudnout jak rajče
28.	<i>¡Échale guindas al pavo!</i>	Obdivné zvolání	V	<i>Klobouk dolů!</i>
29.	<i>La guinda del pastel/de la torta</i>	Něco dobrého/pěkného na konec, pěkné zakončení	N	Třešnička na dortu
30.	<i>Estar/ponerse como una guindilla</i>	Zčervenat studem	S	Zrudnout jak rajče
31.	<i>Son habas contadas</i>	Velmi málo	S	<i>Je toho jak šafránu</i>
32.	<i>En todas partes (se) cuecen habas</i>	Všude je to stejné	V	<i>Všude chleba o dvou kůrkách</i>
33.	<i>De higos a brevas</i>	Občas	N	<i>Čas od času, sem tam</i>
34.	<i>Un higo</i>	Velmi malé množství, kousek	N	<i>Co by se za nehet vešlo</i>
35.	<i>Importarle un higo a alguien</i>	Vůbec někomu na něčem nezáležet	S	<i>Být něco někomu buřt</i>
36.	<i>Ser un tonto del higo</i>	Být hloupý	S	<i>Být hlava dubová</i>
37.	<i>Comer como una lima</i>	Jíst s velkou chutí	P	<i>Dávat si do nosu</i>
38.	<i>Ser la manzana de la discordia</i>	Být důvodem rozepře	S	<i>Být jablkem sváru</i>
39.	<i>Estar sano como/más sano que una manzana</i>	Být zdravý	P	<i>Být zdravý jako řípa/rybička</i>
40.	<i>Ser un melón</i>	Být hloupý, trouba	S	<i>Být hlava dubová</i>
41.	<i>Ser un membrillo</i>	Být hlupák, pitomec	S	<i>Být hlava dubová</i>
42.	<i>Ser media naranja de alguien</i>	Být něčí spřízněná duše	S	<i>Být něčí drahá polovička</i>
43.	<i>¡Naranjas de China!</i>	(Zvolání) ani nápad!	V	<i>Starou belu</i>
44.	<i>Mucho ruido y pocas nueces</i>	Hovořit mnoho, ale dělat málo	N	<i>Mnoho povyku pro nic</i>
45.	<i>Ser papaya</i>	Být velmi jednoduchý	S	<i>Být hračka</i>

46.	<i>Ser un patata</i>	Být špatný, nekvalitní	S	<i>Být budižkničemu</i>
47.	<i>Ni patata</i>	Vůbec nic	N	<i>Ani ň</i>
48.	<i>Patatas viudas</i>	Brambory bez přílohy	N	
49.	<i>(Que/si/y) patatín, (que/si/y) patatán</i>	Při popisu výmluvy	N	<i>Třesky plesky,semhle támhle</i>
50.	<i>Importarle un pepino a alguien</i>	Vůbec někomu na něčem nezáležet	S	<i>Být něco někomu buřt</i>
51.	<i>Mezclar/sumar peras y/con manzanas</i>	Plést dohromady dvě nesouvisející věci	S	<i>Míchat jablka s hruškami</i>
52.	<i>Pedirle peras al olmo</i>	Žádat nemožné	S	<i>Chtít po jalové krávkě tele.</i>
53.	<i>Niño pera</i>	Být dítě bohatých rodičů	N	
54.	<i>Ser del año de la pera</i>	Být velmi zastaralý	S	<i>Být z roku raz dva</i>
55.	<i>Partir peras con alguien</i>	Chovat se k někomu příliš familiárně, většinou záporné věty	S	<i>Pást s někým husy</i>
56.	<i>Ponerle las peras a cuarto a alguien</i>	Vynadat, vyhubovat někomu	S	<i>Vytmavit to někomu</i>
57.	<i>Tocarse la pera</i>	Lenošit, nic nedělat	S	<i>Chytat lelky</i>
58.	<i>Importarle un pimienta a alguien</i>	Vůbec někomu na něčem nezáležet	S	<i>Být něco někomu buřt</i>
59.	<i>No valer un pimienta</i>	Nestát za nic	S	<i>Stojí to za houby/za starou bačkoru</i>
60.	<i>No entender/saber un pimienta de algo</i>	Nevědět o ničem nic	S	<i>Nevědět ani ň</i>
61.	<i>Darse una piña/un piñazo</i>	Bouchnout se, praštit se	S	<i>Dát si do něčeho</i>
62.	<i>Tener boca de piñón</i>	Mít našpulená ústa	S	
63.	<i>Coger/tomar el rábano por las hojas</i>	Vyložit si něco naprosto chybně, dívat se na něco úplně špatně	S	<i>Vyložit si to po svém</i>
64.	<i>Importarle un rábano a alguien</i>	Nezáležet někomu na něčem	S	<i>Být něco někomu buřt</i>

65.	<i>Ponerse/estar (colorado/encarnado/rojo) como un tomate</i>	Zrudnout, zčervenat	S	<i>Zrudnout jak rajče</i>
66.	<i>De uvas a brevas</i>	Občas	N	<i>Čas od času</i>
67.	<i>Estar a por uvas</i>	Být roztržitý, nesoustředěný	S	<i>Být duchem nepřítomný</i>
68.	<i>Estar de mala uva</i>	Být našťvaný	S	<i>Mít toho tak akorát</i>
69.	<i>Ser de/tener mala uva</i>	Mít špatnou náladu; být zlý člověk	S	<i>Mít náladu pod psa</i>
70.	<i>Dar las uvas (nos van a dar las uvas)</i>	Něco bude trvat dlouho	S	<i>Budeme tady celou věčnost, strávíme tady mládí</i>
71.	<i>Estar como una uva</i>	Být úplně opilý	S	<i>Být zpitý pod obraz</i>

V tabulce je 51 slovesných frazémů, 10 neslovesných frazémů, 5 větných frazémů a 5 přirovnání. K 71 španělských frazémů jsme dohledali 65 českých ekvivalentů, z toho 17 jich obsahovalo výraz týkající se rostlin. Podíl frazémů s rostlinnou tematikou zde činí pouze 26,2 %.

Tabulka 4: Ostatní frazémy

Ostatní frazémy				
Číslo	Španělský frazém	Význam	Typ frazému	Český ekvivalent
1.	<i>Meter en un berenjenal/en berenjenales a alguien</i>	Dostat někoho do nesnází, potíží	S	<i>Dostat někoho do (pěkný) bryndy/kaše</i>
2.	<i>Añadir/echar leña al fuego</i>	Zhoršit špatnou situaci, vyvolat hádku	S	<i>Přisypat sůl do rány</i>
3.	<i>Atizarle/sacudirle leña a alguien</i>	Uhodit někoho	S	<i>Dát někomu ránu</i>
4.	<i>Hacerse leña</i>	Být z něčeho unavený	S	<i>Mít toho dost, být (úplně) hotový/hotovej</i>

5.	<i>Ser de/tener buena madera</i>	Být dobrý, čestný člověk	S	<i>Mít dobré/zdravé jádro</i>
6.	<i>Tener madera de/para algo</i>	Mít vlohy, předpoklady pro něco	S	<i>Mít na něco buňky</i>
7.	<i>En daca las/esas pajas</i>	Hned, okamžitě	N	<i>Vcukuletu, bez meškání, než bys řekl švec</i>
8.	<i>En un quitame allá esas pajas</i>	Hned, okamžitě	N	<i>Vcukuletu, bez meškání, než bys řekl švec</i>
9.	<i>Reñir por un quitame allá esas pajas</i>	Vynadat někomu kvůli hlouposti	S	<i>Vytmavit to někomu</i>
10.	<i>Ver la paja en el ojo ajeno (y no ver la viga en el suyo/propio)</i>	Vidět chyby na ostatních, ale ne na sobě	S	<i>Třísku v oku svého bratra vidíš, ale trám ve svém oku nevidíš</i>

Tabulka obsahuje 8 slovesných frazémů a 2 neslovesné. Našli jsme ekvivalent ke každému z frazémů, avšak jen 1 frazém můžeme zařadit do výrazů s rostlinnou tematikou, a to tzv. s přimhouřenýma oběma očima. Přijmeme-li tedy ono slovo „tříska“ jakožto část dřeva, a tudíž součást nějaké dřeviny, v takovém případě nám vyjde, že frazémy týkající se rostlin tvoří v tabulce 10 %.

7.2 Etymologie vybraných frazémů

Kvůli nedostatku prostoru není možné rozebírat etymologii u všech výrazů, nicméně na několika příkladech etymologický vývoj ukážeme.

Podívejme se na etymologii téměř univerzálního frazému a zároveň univerzální metafory „nést ovoce“. Sám španělský ekvivalent pro ovoce, resp. plod: *fruto* pochází z latinského *fructus*, toto pochází z proto-indoevropského *bhrug*, což znamenalo „zemědělský produkt“; tento název zahrnoval všechny užitkové produkty země, jde totiž o minulé přičestí slovesa

frui/fruor s významem „těžit z něčeho“. Se substantivem *fruto* přímo souvisí sloveso *disfrutar* (uží(va)t si, využít), původně doslova „získat, vytěžit plod/ovoce“, španělsky „sacar el fruto“. ⁶⁸

Připomeňme nyní etymologii již v předchozí kapitole zmíněného *jablka sváru*. Tento frazém je rovněž zahrnut v našem španělském souboru (*ser la manzana de la discordia*). Jeho původ je třeba hledat v řecké mytologii. Na svatbě mytického hrdiny Pélea s mořskou vílou Thetis se sešli všichni bohové vyjma Eris, bohyně sváru, aby nekazila svatební veselí. Eris se tím cítila dotčena a tak zosnovala pomstu. Na zlaté jablko napsala „Té nejkrásnější“ a vhodila jej mezi tři nejvyšší olympské bohyně: Diovu ženu Héro, bohyni moudrosti Athénu a bohyni lásky a krásy Afrodíté. Zeus je rozsoudit nemohl, jelikož nemohl být nestranný jakožto manžel jedné z nich. Nakonec byl soudcem určen Paris, syn trójského krále Priama. Každá z bohyň Paridovi něco slíbila: Héra bohatství a vládu nad zeměmi, Athéna vítězství ve válkách a slávu, Afrodíté nejkrásnější ženu na světě za manželku. Nejvíce se mu zamlouvala nabídka bohyně lásky a krásy, prohlásil tedy právě ji za nejkrásnější. Nejpůvabnější žena, Helena, však byla vdaná za spartského krále Meneláa. Afrodíté tedy pomohla Paridovi Helenu unést. Meneláos si to pochopitelně nenechal líbit a společně s bratrem Agamemnónem vyhlásili Tróji válku. Ta trvala 10 let a skončila srovnáním Tróje se zemí. ⁶⁹

Z antické mytologie rovněž pochází *narcis*, španělsky *narciso*, jako obrazné pojmenování člověka zahleděného do sebe. Krásný mladík Narkissos se jednou přišel napít vody ze studánky, v ní uviděl obraz, který mu učaroval. Natáhl se, aby ho objal, ale voda se jen rozčeřila a obraz zmizel. Pak se zase objevil. Po chvíli Narkissos pochopil, že se zamiloval sám do sebe. Uvědomil si, že pro sebe nenajde nikoho lepšího. Začal ze své nesmírné lásky stonat, u studánky zanedlouho zemřel. Na jaře ke studánce přišly nymfy, které místo Narkissa našly jen žlutý květ. Nazvaly ho narcisem. Proto se také lidem zahleděným do sebe říká *narcis* a přílišné sebelásce *narcismus*. ⁷⁰

---

⁶⁸ HARPER, Douglas. *Online Etymology Dictionary*. [online]. [cit. 2021-04-21]. Dostupné z: <http://www.etymonline.com/>

⁶⁹ KOČKA, Miloš. *Okřídlená slova*. Štítý : Veduta, 1994, s. 37-38.

⁷⁰ Tamtéž, s. 33-34.

7.3 Případová studie: korpusová analýza

V této části využíváme seznamu frazémů a idiomů z předchozí kapitoly a podrobuje je korpusové analýze. Použili jsme k tomu *InterCorp*, jeden z mnoha korpusů od Ústavu českého národního korpusu, který spadá pod Filozofickou fakultu UK.

Jádro tohoto korpusu (*Core*) tvoří knihy krásné literatury, tyto texty jsou zarovnávané ručně. Zbylé texty, tzv. *kolekce*, jsou zarovnávané automaticky a jsou různého charakteru: publicistické články a zpravodajství z webových stránek *Project Syndicate* a *VoxEurop* (kolekce *PressEurop*), právní texty EU z korpusu *Acquis Communautaire* (kolekce *Acquis*), zápisy jednání Evropského parlamentu z let 2007-2011 (kolekce *Europarl*), filmové a seriálové titulky (kolekce *Subtitles*) a překlady Bible. Tyto kolekce obsahují jen ty texty z původních zdrojů, ke kterým existuje český protějšek.⁷¹

Jedná se o tzv. paralelní korpus, tj. existuje v mnoha jazycích a je možné k jedné jeho verzi zarovnat jinou: v našem případě je užitečné zarovnat si ke korpusu *InterCorp - Spanish* paralelní *InterCorp - Czech*.

K analýze užíváme celého korpusu (ne jen některých částí, např. jádra), abychom čerpali z více dat. Stanovujeme hypotézu, že frazémy a idiomy budou převládat v beletristickém jádru, neboť právě při psaní tohoto typu textů má autor největší svobodu a může využívat veškeré slovní zásoby, včetně hovorové, kam mnoho frazémů a idiomů bezesporu patří.

V následujících čtyřech tabulkách je zaneseno celkem 70 slov (30 v první, 5 v druhé, 31 ve třetí a 4 ve čtvrté). Všechny tabulky mají stejnou strukturu, v levém sloupci je vždy uvedeno báze slovo, které tvoří frazémy, ve vedlejším sloupci překlad tohoto slova, ve třetím sloupci kolikrát se slovo objevilo v korpusu *InterCorp* ve frazémech uvedených v přechodí části, v posledním sloupci pak zdali se v paralelně zarovnané české verzi korpusu též objevuje výraz s rostlinou, u kterého je zachována idiomatičnost, tj. jde o frazém (ano/ne).

Vycházíme ze seznamů výše, tj. následující tabulky č. 5-8 vycházejí z tabulek č. 1-4 (pochopitelně v chronologickém pořadí).

---

⁷¹ *cnk:intercorp:verze13* – Příručka ČNK, [online] [cit. 2021-04-29] Dostupné z: <https://wiki.korpus.cz/doku.php/cnk:intercorp>

Tabulka 5: Frazémy s konkrétní rostlinou

Konkrétní rostliny				
Číslo	Bázové slovo	Překlad	Počet výskytů ve frazémech	Český ekvivalent s rostlinou
1.	ajo	česnek	20	ne
2.	alcornoque	dub	4	ne
3.	algodón	bavlna	9	ano
4.	amapola	(vlčí) mák	0	ne
5.	azucena	lilie	0	ne
6.	berza	kapusta	0	ne
7.	calabacín	cuketa	5	ne
8.	calabaza	dýně	17	ne
9.	canela	skořice	1	ne
10.	cantueso	levandule smilovitá	1	ano
11.	cardo	bodlák	7	ne
12.	castaño	kaštan (jírovec)	9	ne
13.	cebollino	pažitka	0	ne
14.	cepa	vinná réva	37	ne
15.	comino	římský kmín (šabrej kmínovitý)	137	ano
16.	espárrago	chřest	24	ano
17.	girasol	slunečnice	1	ne
18.	guindo	višeň	4	ano
19.	higuera	řikovník	2	ne
20.	laurel	vavřík	33	ano
21.	lechuga	hlávkový salát	14	ano
22.	malva	sléz	14	ano
23.	mastuerzo	řeřicha	10	ano
24.	margarita	kopretina	5	ne
25.	narciso	narcis	3	ano
26.	olmo	jilm	6	ne
27.	perifollo	kerblík	1	ne
28.	pino	borovice	23	ne
29.	roble	dub korkový	18	ano
30.	rosa, rosita	růže, růžička	52	ano
31.	viña	vinná réva	3	ano

V první tabulce praktické části je 52 frazémů. Tyto obsahují celkem 31 bázových slov. Český ekvivalent, u kterého by byla zachována idiomatičnost i pojmenování s rostlinnou tematikou,

jsme v korpusu našli u 13 z nich. Obě podmínky jsou tedy splněny ve 41,9 % případů. V tomto souboru má převahu výraz *comino* (137 výskytů).

Tabulka 6: Frazémy s obecnými názvy rostlin

Obecné rostlinné názvy				
Číslo	Bázové slovo	Překlad	Počet výskytů ve frazémeh	Český ekvivalent s rostlinou
1.	árbol	strom	7	ano
2.	flor	květina, kytka	219	ano
3.	hierba	tráva	5	ano
4.	mala hierba	plevel	18	ano
5.	planta	rostlina	20	ne

Ve 20 frazémeh z tabulky č. 2 je celkem 5 různých bázových slov. Český ekvivalent jsme našli u 4 z nich, obě podmínky byly splněny v 80 % případů. Nad ostatními výrazy jasně převládá výraz *flor* s 219 výskytů.

Tabulka 7: Frazémy s částmi rostlin

Části rostlin				
Číslo	Bázové slovo	Překlad	Počet výskytů ve frazémeh	Český ekvivalent s rostlinou
1.	aguacate	avokádo	0	ne
2.	caña	třtina	25	ne
3.	capullo	poupě	74	ne
4.	castaña	kaštan	20	ano
5.	cereza	třešeň	3	ano
6.	coco	kokos	17	ne
7.	espina	trn	73	ano
8.	fruto	plod	15	ano
9.	fruta	ovoce	17	ano
10.	garbanzo	cizrna	2	ne
11.	grano	zrno	316	ano
12.	guinda	višeň	23	ano
13.	guindilla	chili paprička	0	ne
14.	haba	bob	2	ne
15.	higo	řik	8	ne
16.	lima	limetka	4	ne

17.	manzana	jablko	23	ano
18.	melón	meloun (ne vodní)	1	ne
19.	membrillo	kdoule	0	ne
20.	naranja	pomeranč	47	ano
21.	nuez	(vlašský) ořech	20	ne
22.	papaya	papája	0	ne
23.	patata	brambora	11	ano
24.	pepino	okurka	17	ne
25.	pera	hruška	14	ano
26.	pimiento	paprika	25	ano
27.	piña	ananas	7	ne
28.	piñón	piniový oříšek	10	ne
29.	rábano	ředkvička, ředkev	46	ano
30.	tomate	rajče	53	ano
31.	uva	hroznové víno	16	ano

V 71 frazémeh tabulky č. 3 se vyskytuje 31 různých bázových slov, z toho 15 jich splňuje obě stanovená kritéria. Vyjádříme-li je procentuálně, vyjde nám 48,4 %. Co do počtu výskytů, jednoznačně převažuje výraz *grano* (316 výskytů).

Tabulka 8: Ostatní frazémy

Ostatní frazémy				
Číslo	Bázové slovo	Překlad	Počet výskytů ve frazémeh	
1.	berenjenal	záhon s lilky	11	ne
2.	leña	dřevo, dříví	54	ano
3.	madera	dřevo	11	ano
4.	paja	sláma	9	ne

V 10 frazémeh tabulky č. 4 se objevují 4 bázová slova. 2 z nich splňují daná kritéria, podíl činí 50 %. Nejčastěji se vyskytuje výraz *leña* (54 výskytů).

Frazémy, které jsme v korpusu našli, pocházejí takřka z drtivé většiny z jádra korpusu, tj. jedná se o beletristické texty. Hypotéza se nám tedy potvrdila. Zbylé frazémy jsme našli v kolekci *Subtitles*, tedy filmové a seriálové titulky, a několik se jich rovněž objevilo v kolekci *PressEurop*, které obsahuje publicistické texty.

8 ZÁVĚR

Tato práce se snažila postihnout španělské frazémy a idiomy, které v sobě mají slovo týkající se rostlin. Pro její účely byly vytvořeny seznamy, v nichž jsme právě takovéto frazémy nashromáždili.

V teoretické části jsme se pokusili ukázat, že ačkoli soupisy frazémů různého druhu (např. přísloví) vznikaly už dříve, frazeologie jako teoretická disciplína je relativně mladá. Platí navíc, že je více než jiné disciplíny úzce spojena s lingvistickou tradicí dané jazykové oblasti. To jsme doložili na příkladu české a španělské frazeologie: u každé z nich jsme stručně popsali historii, základní terminologii, nejvýznamnější teorie a názory nejvlivnějších autorů. Ze srovnání opravdu vyplynuly některé odlišnosti, odrážející se mj. v tom, že je často obtížné, ne-li nemožné hledat ekvivalenci mezi českými a španělskými frazeologickými termíny. Krátce jsme se zabývali i historií světové frazeologie. Dále jsme ve zvláštní kapitole upozornili na široký záběr frazeologie v souvislosti s ostatními disciplínami, jak jazykovědnými, tak i obory zdánlivě nesouvisejícími. Jelikož předmětem našeho zkoumání byly frazémy s rostlinami, věnovali jsme jednu kapitolu též rostlinné metafoře.

V praktické části jsme sestavili soubor španělských frazémů a idiomů týkajících se rostlin; u každého jsme vysvětlili jeho význam, zařadili ho do skupiny na základě jeho formální struktury a snažili se dohledat ekvivalentní frazém v českém jazyce.

Jako případovou studii jsme zvolili korpusovou analýzu – výše popsaný soubor frazémů jsme z různých hledisek zkoumali na jazykovém korpusu. Ke španělskému korpusu *InterCorp Spanish* jsme si zarovnali jeho českou verzi a díky tomu jsme byli schopni lépe dohledat, zda má český protějšek také podobu frazému, a pokud ano, týká-li se rostlin. Tyto výsledky jsme pak statisticky vyhodnotili.

Mimo jiné se nám potvrdila hypotéza, že nejvíce frazémů se objeví v textech krásné literatury.

Naše analýza tak čtenáři poskytuje nejenom přehled různých španělských frazémů obsahujících slova týkající se rostlin, ale nabízí mu i české protějšky a určité statistické závěry. Zobrazuje tak malý výsek z nesmírně složitého, ale zajímavého světa španělské a české frazeologie.

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1: Frazémy s konkrétní rostlinou.....	29
Tabulka 2: Frazémy s obecným názvem týkajícím se rostlin	33
Tabulka 3: Frazémy s částí rostliny.....	35
Tabulka 4: Ostatní frazémy	39
Tabulka 5: Frazémy s konkrétní rostlinou.....	43
Tabulka 6: Frazémy s obecnými názvy rostlin.....	44
Tabulka 7: Frazémy s částmi rostlin	44
Tabulka 8: Ostatní frazémy	45

RESUMÉ

Tato práce se zabývá zobrazením rostlin ve španělské i české frazeologii a idiomatice. Věnuje se těmto disciplínám nejdříve teoreticky, v praktické části je potom sestaven soubor španělských frazémů a jejich českých ekvivalentů (existují-li), který je následně podroben korpusové analýze.

V teoretické části jsme nejprve stručně popsali historický vývoj frazeologie v hispánském (zejména španělském) a českém prostředí. Dále jsme si vymezili stěžejní pojmy z oblasti frazeologie a jejich dělení. Hlavním zdrojem české terminologie byla práce Františka Čermáka *Frazeologie a idiomatika česká a obecná = Czech and general phraseology*. Pro srovnání jsme uvedli také další, tradičnější pohled na frazeologii, a sice ten Václava Bečky. Při tvoření španělské části jsme čerpali z práce *Manual de fraseología española* od španělské lingvistky Glorie Corpas Pastor. Dalším zdrojem byl frazeologický slovník Fernanda Varely *Diccionario fraseológico del español moderno*, resp. jeho předmluva.

Součástí teoretické části byl také krátký exkurz do historie světové frazeologie a kapitola věnující se oborům, které s frazeologií zjevně i méně očividně souvisejí. Při tvorbě této kapitoly jsme rovněž čerpali z Čermákovy dvojjazyčné práce. Dále jsme vytvořili kapitulu věnující se rostlinné metafoře, kterou jsme uvedli Lakoffovou a Johnsonovou teorií.

K tvorbě souboru frazémů v praktické části jsme využili frazeologické slovníky. U každého španělského frazému jsme nejprve vysvětlili jeho význam, poté jsme určili, do které skupiny z formálního hlediska patří (neslovesné/slovesné/větné frazémy, přirovnání) a uvedli jsme k němu český ekvivalent, pokud existuje. U několika málo frazémů jsme pak uvedli jejich etymologii.

Případovou studii tvoří korpusová analýza. K ní jsme využili souboru frazémů vytvořeného v předchozím kroku. Pracovali jsme s nejnovější verzí korpusu *InterCorp*, a to s jeho španělskou a českou variantou. Stanovili jsme si hypotézu, že nejvíce frazémů se bude vyskytovat v beletristickém jádru korpusu.

Frazémy jsme rozdělili podle bazových slov, zjišťovali jsme, kolik z nich se v korpusu objevuje, zdali je zachována idiomatičnost, tj. je-li v české verzi též frazém, a obsahuje-li tento výraz týkající se rostlin. Výsledky jsme pak vyjádřili procentuálně. Hypotéza se nám potvrdila, skutečně se nejvíce frazémů nacházelo v textech krásné literatury.

RESUMEN

Este trabajo se ocupa de la representación de las plantas en la fraseología española y checa. Primero se dedica a las dos disciplinas del punto de vista teórico, en la parte práctica se compone un conjunto de unidades fraseológicas españolas y sus equivalentes checos (si tales existen), y se sumete a un análisis de corpus.

En la parte teórica describimos de manera breve la evolución histórica de la fraseología, tanto en España como en la República Checa. Después delimitamos los términos clave del campo de la fraseología y su clasificación. La fuente principal para la terminología checa fue el libro *Frazeologie a idiomatika česká a obecná = Czech and general phraseology* de František Čermák. Para tener comparación, tratamos también un punto de vista más tradicional, el de Václav Bečka. Al crear la parte española, utilizamos el *Manual de fraseología española* de la lingüista española Gloria Corpas Pastor. Otra fuente que consultamos fue el *Diccionario fraseológico del español moderno* de Fernando Varela, o más bien su prólogo.

La parte teórica también contiene una breve excursión a la historia de la fraseología mundial y un capítulo que se dedica a las disciplinas que están relacionadas a la fraseología, o de manera evidente, o poco evidente. A la hora de crear de este capítulo consultamos también la obra bilingüe de Čermák. A seguir hemos creado un capítulo que se ocupa de la metáfora vegetal y la introducimos con la teoría de Lakoff y Johnson.

Utilizamos diccionarios fraseológicos para crear el conjunto de las unidades fraseológicas. Para cada unidad explicamos su significado en checo, después determinamos a qué grupo pertenece del punto de vista formal (unidades no verbales, verbales, oracionales y símiles) y dimos el equivalente checo, si este existe. Introdujimos la etimología de unas pocas unidades fraseológicas.

El estudio de caso está formado por el análisis de corpus. Para ello, empleamos el conjunto de unidades fraseológicas creado en el paso anterior. Trabajamos con la última versión de las partes española y checa del corpus *InterCorp*. Establecimos un hipótesis en que dijimos que la mayoría de las unidades fraseológicas se encontraría en el núcleo narrativo del corpus.

Dividimos las unidades fraseológicas según sus palabras de base, averiguamos cuántas aparecían en el corpus, si se mantenía la idiomática y si esta unidad fraseológica contenía una expresión relacionada a las plantas. Los resultados los expresamos con la ayuda del

cociente porcentual. La hipótesis se ha confirmado, la mayoría de las unidades fraseológicas se encontraba en los textos de narrativa.

BIBLIOGRAFIE

BEČKA, Josef Václav. *Slovník synonym a frazeologismů*. 2. vyd. Praha: Novinář, 1979. Knihovnička novináře; sv. 16. 431 s.

Bible: Písmo svaté Starého a Nového zákona. Český ekumenický překlad. 2. vyd. Praha : Ekumenická rada církví v ČSR, 1984. 987 s.

CORPAS PASTOR, Gloria; EZQUERRA, Manuel Alvar. *Manual de fraseología española*. Gredos, 1996. 337 s.

ČERMÁK, František. *Lexikon a sémantika*. Vyd. 1. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2010. 358 s.

ČERMÁK, František, HRONEK, Jiří a MACHAČ, Jaroslav. *Slovník české frazeologie a idiomatiky. 1, Přirovnání. 2.*, přeprac. a dopl. vyd., V nakl. Leda vyd. 1. Praha: Leda, 2009. 507 s.

ČERMÁK, František, HRONEK, Jiří a MACHAČ, Jaroslav. *Slovník české frazeologie a idiomatiky. 2, Výrazy neslovesné. 2.*, přeprac. a dopl. vyd., V nakl. Leda vyd. 1. Praha: Leda, 2009. 547 s.

ČERMÁK, František, HRONEK, Jiří a MACHAČ, Jaroslav. *Slovník české frazeologie a idiomatiky. 3, Výrazy slovesné. 2.*, přeprac. a dopl. vyd., V nakl. Leda vyd. 1. Praha: Leda, 2009. 1247 s.

ČERMÁK, František. *Frazeologie a idiomatika česká a obecná = Czech and general phraseology*. Vyd. 1. V Praze: Karolinum, 2007. 718 s.

ČERMÁK, František. *Slovník české frazeologie a idiomatiky. 4, Výrazy větné*. 1. vyd. Praha: Leda, 2009. 1267 s.

ČERMÁK, František. *Slovník české frazeologie a idiomatiky. 5, Onomaziologický slovník*. 1. vyd. Praha: Leda, 2016. 528 s.

GARCÍA-PAGE SÁNCHEZ, Mario. *Introducción a la fraseología española: Estudio de las locuciones*. Barcelona: Anthropos, 2008. 527 s.

KOČKA, Miloš. *Okřídlená slova*. Štítý : Veduta, 1994, 173 s.

LAKOFF, George, JOHNSON, Mark. *Metafory, kterými žijeme*. Přel. Mirek Čejka. Vyd. 2. Brno : Host, 2014, 284 s.

MONTORO DEL ARCO, Esteban Tomás. La fraseología en la gramática española del siglo XX después de Casares. *Anuario de Estudios filológicos*, XXVII, 2004, 221-236.

MONTORO DEL ARCO; Esteban Tomás. Fraseología y paremiología. ZAMORANO AGUILAR, Alfonso (coord.; ed.): *Reflexión lingüística y lengua en la España del XIX: marcos, panoramas y nuevas aportaciones*. Mnichov: Lincom, 2012, 173-196.

PAMIES BERTRÁN, Antonio. Las metáforas frutales en el léxico y la fraseología del español. *Itinerarios: revista de estudios lingüísticos, literarios, históricos y antropológicos*, 2015, núm. 22, s. 89-99

PAMIES BERTRÁN, Antonio. Motivación cultural y botanismos gastrionómicos. *Uma (re)visão da teoria e da pesquisa fraseológicas*. Campinas: Pontes, 2011, 49-68.

PAMIES BERTRÁN, Antonio. Provérbios fitonímicos e plantas proverbiais. In: Suzete Silva (ed.) *Fraseologia & Cia: entabulando diálogos reflexivos*, vol II. Campinas, Pontes, 2014, s. 79-104.

VARELA, Fernando. *Diccionario fraseológico del español moderno*. Madrid: Gredos. 1994. 310 s.

ELEKTRONICKÉ ZDROJE

Akademie věd České republiky. *Internetová jazyková příručka*. [online] [cit. 2021-04-12]
Dostupné z: <http://prirucka.ujc.cas.cz/>

BALLY, Charles. *Traité de stylistique française*. Heidelberg, 1921. s. 88. [online]. [cit. 2021-03-27]. Dostupné z: <https://gallica.bnf.fr/ark:/12148/bpt6k166222b/f106.item>

cnk:intercorp:verze13 – Příručka ČNK, [online] [cit. 2021-04-29] Dostupné z: <https://wiki.korpus.cz/doku.php/cnk:intercorp>

CORPAS PASTOR, G.; ORTIZ ALVAREZ, M. L. Fraseología y Paremiología: una entrevista con Gloria Corpas Pastor. *ReVEL*, vol. 15, n. 29, 2017, s. 276. [online]. [cit. 2021-03-27]. Dostupné z: <http://www.revel.inf.br/files/59c0f4bc2bb047821269aa0981caa08e.pdf>

COWIE, Anthony Paul (ed.). *Phraseology: Theory, analysis, and applications*. OUP Oxford, 1998. [online]. [cit. 2021-03-27] Dostupné z: https://books.google.cz/books?hl=cs&lr=&id=Df-iQpNMLcgC&oi=fnd&pg=PR10&dq=phraseology+theory+analysis+and+applications&ots=fRRUCRfaqd&sig=XOpuEs5QCOM7paqQHKZWOCcoiLM&redir_esc=y#v=snippet&q=phraseology&f=false

GRANGER, Sylviane, PAQUET, Magali. Disentangling the phraseological web. In: ABBAN, Annette. *Phraseology: An interdisciplinary perspective*, 2008. [online]. [cit. 2021-03-27] Dostupné z: https://books.google.cz/books?hl=cs&lr=&id=1uqp3d--nuUC&oi=fnd&pg=PR1&dq=granger+phraseology&ots=209aGFV9jF&sig=XHAXI0yDvTnKmd7X3ndI7bLoNg4&redir_esc=y#v=onepage&q=granger%20phraseology&f=false

HARPER, Douglas. *Online Etymology Dictionary*. [online]. [cit. 2021-04-21]. Dostupné z: <http://www.etymonline.com/>

Korpus *InterCorp*. Filozofická Fakulta Univerzity Karlovy v Praze. [online] [cit. 2021-04-12]. Dostupné z: <http://ucnk.ff.cuni.cz/intercorp>

MACHÁLEK, Tomáš. *KonText – rozhraní pro vyhledávání v korpusech*. Praha, Filozofická Fakulta Univerzity Karlovy v Praze. 2014. [online] [cit. 2021-04-12] Dostupné z: <http://kontext.korpus.cz/>

OTTO, J. *Ottův slovník naučný: ilustrovaná encyklopaedie obecných vědomostí*. Praha, 1895. sv. 9. [online]. [cit. 2021-04-25]. Dostupné z: <http://www.digitalniknihovna.cz/nkp/uuid/uuid:9dd93850-e6e7-11e4-a794-5ef3fc9bb22f>

OTTO, J. *Ottův slovník naučný: ilustrovaná encyklopaedie obecných vědomostí*. Praha, 1897. sv. 12. [online]. [cit. 2021-04-25]. Dostupné z: <http://www.digitalniknihovna.cz/nkp/uuid/uuid:90942c10-e6e0-11e4-9c07-001018b5eb5c>

PAMIES, Antonio; CRAIG, Margaret & LEI, Chunyi Fruits are Results: on the Interaction between Universal Archi-metaphors, Ethno-specific Culturemes and Phraseology. *Journal of Social Sciences*. 11(3). 2015. [online] [cit. 2021-04-21]. Dostupné z: <http://thescipub.com/pdf/10.3844/ofsp.10060>.

RAE. *Diccionario de la lengua española*, 23.ª ed., Edición del Tricentenario, Madrid: Espasa, 2014. [online]. [cit. 2021-03-27]. Dostupné z: <https://dle.rae.es/>

RAE. *Francisco Javier Pérez: «El “DFP” será un proyecto hermandado y paralelo al nuevo “DLE”»*. [online]. [cit. 2021-04-24]. Dostupné z: <https://www.rae.es/noticia/francisco-javier-perez-el-dfp-sera-un-proyecto-hermanado-y-paralelo-al-nuevo-dle>